

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Příprava jednání

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Blanka Kapitánová

Zpracovala: Andrea Vykopalová

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Andrea VYKOPALOVÁ**
Osobní číslo: **R19M0464P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Příprava jednání**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
 2. Institut přípravy jednání
 3. Příprava jednání v občanském soudním řízení sporném
 4. Specifika přípravy jednání podle z. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
 5. Exkurs do německé právní úpravy přípravy jednání
 6. Závěr
-

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Blanka Kapitánová**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2023

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Příprava jednání zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, jsou citovány v poznámkách pod čarou a uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

V Plzni, 27. března 2024

Andrea Vykopalová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce JUDr. Blance Kapitanové za odborné vedení a za její cenné připomínky při zpracování. Dále děkuji celé své rodině a přátelům za podporu a pomoc při studiu na právnické fakultě.

Obsah

Úvod.....	1
1. Institut přípravy jednání	4
1.1 Právní úprava přípravy jednání	5
1.1.1 Novelizace o.s.ř. týkající se přípravy jednání	6
1.1.2 Činnost VSÚ při přípravě jednání	9
2. Příprava jednání v občanském soudním řízení sporném	11
2.1 Zásady civilního procesu	12
2.1.1 Principy odpovídající právu na spravedlivý proces	13
2.1.2 Odvětvové principy civilního procesu	13
2.1.3 Zásady významné pro přípravu jednání	13
2.1.3.1 Dispoziční zásada	13
2.1.3.2 Zásada rychlosti a hospodárnosti řízení	15
2.1.3.3 Zásada projednací	17
2.1.3.4 Zásada jednotnosti řízení a koncentrace	18
2.2 Podmínky řízení	19
2.3 Kategorizace podmínek řízení	22
2.3.1 Splnění poplatkové povinnosti	24
2.3.2 Žaloba	25
2.3.2.1 Náležitosti žaloby	26
2.3.2.2 Postup soudu při odstraňování vad žaloby	27
2.3.3 Podmínky řízení na straně soudu	30
2.3.3.1 Pravomoc soudu	31
2.3.3.2 Příslušnost soudu	32
2.3.3.2.1 Věcná příslušnost	32
2.3.3.2.2 Funkční příslušnost	34
2.3.3.2.3 Místní příslušnost	34
2.3.3.3 Řádné obsazení soudu	36

2.3.4	Podmínky na straně účastníků	36
2.3.4.1	Způsobilost být účastníkem řízení (procesní subjektivita).....	37
2.3.4.1.1	Postup soudu a procesní nástupnictví při ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení.....	37
2.3.4.2	Procesní způsobilost	39
2.3.4.3	Plná moc pro zástupce a způsobilost být zástupcem.....	40
2.3.5	Negativní procesní podmínky	41
2.3.5.1	Překážka věci pravomocně rozhodnuté (rei iudicatae).....	41
2.3.5.2	Překážka věci zahájené (litispendence).....	42
2.3.6	Činnost soudu po zahájení řízení předcházející jednání	42
2.3.6.1	Narizení mediace	43
2.3.6.2	Soudní smír.....	43
2.3.6.3	Platební rozkaz	44
2.3.6.4	Rozhodnutí věci bez narizení jednání	45
2.3.7	Činnost soudu při přípravě jednání	45
2.3.7.1	Výzvy k vyjádření	45
2.3.7.1.1	Prostá výzva	46
2.3.7.1.2	Kvalifikovaná výzva.....	47
2.3.7.1.2.1	Předpoklady pro vydání kvalifikované výzvy	47
2.3.7.1.2.2	Náležitosti kvalifikované výzvy.....	49
2.3.7.1.2.3	Následek kvalifikované výzvy	50
2.3.7.2	Přípravné jednání.....	52
2.3.7.2.1	Předvolání k přípravnému jednání	53
2.3.7.2.2	Poučovací povinnost o koncentraci při přípravném jednání	54
2.3.7.2.3	Průběh přípravného jednání.....	55
2.3.7.2.4	Následky nedostavení se účastníka k přípravnému jednání	56
2.3.7.3	Další úkony při přípravě jednání	57
3	Specifika přípravy jednání podle z. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.....	60

3.1	Zásady typické pro nesporná řízení.....	60
3.2	Příprava jednání v řízeních podle z.ř.s.	61
3.2.1	Jiný soudní rok	62
4	Exkurs do německé právní úpravy přípravy jednání.....	63
4.1	Příprava jednání podle německého procesního předpisu	63
4.2	Předčasné první slyšení	64
4.3	Písemné přípravné řízení a rozsudek pro zmeškání	64
4.4	Uznání nároku	66
4.5	Žaloba.....	66
4.6	Německý vyšší soudní úředník – Rechtspfleger	67
	Závěr.....	69
	Resumé	73
	Seznam použitých zdrojů	74

Úvod

Civilní právo procesní je samostatným právním odvětvím, které upravuje soudní řízení, v němž soudy vykonávají civilní pravomoc, čímž je zajišťována ochrana soukromoprávních vztahů. Civilní soudnictví má široký záběr a zahrnuje kromě řešení sporů i věci nesporné povahy. Procesní právo upravuje postup soudu při realizaci civilního soudnictví a současně stanovuje závazná pravidla pro postup účastníků řízení, což vede k jejich právní jistotě.

Příprava soudního jednání je fází, která ovlivňuje celý průběh a výsledek řízení, neboť v jejím rámci soud s ohledem na charakter a specifika daného případu určuje další postup v řízení a tím i celé jeho směřování. Hlavním cílem přípravy jednání je připravit jednání tak, aby mohlo být o věci rozhodnuto zpravidla při jediném jednání. Za tímto účelem civilní právo procesní upravuje množství institutů s různými právními následky, které soudu napomáhají připravit jednání tak, aby bylo dosaženo účelu přípravy jednání. Fáze přípravy jednání zásadně ovlivňuje nejen průběh řízení a výsledné rozhodnutí, ale také rychlost celého postupu řízení. Průběh občanského soudního řízení je současně úzce spjat s přístupem účastníků řízení, jejichž aktivita je rozhodující pro další postup soudu. Zaujmou-li účastníci k řízení již od počátku pasivní postoj, může soud s využitím různých právních prostředků zajistit, aby byl naplňován cíl přípravy jednání a nevznikaly nežádoucí průtahy.

Tato práce se zabývá přípravou jednání, jak z obecného hlediska v kontextu souvisejících zásad řízení, tak i veškerou činností soudu, která je v rámci přípravy jednání po zahájení soudního řízení realizována. Nevěnuji se tedy pouze jednotlivým institutům přípravy jednání podle procesní úpravy, ale také činnosti soudu, která jednání předchází a k přípravě jednání v konečném důsledku směřuje. Cílem práce je tedy komplexní zpracování daného tématu tak, že postihuje veškerou činnost soudu po zahájení soudního řízení v rámci přípravy jednání. Při vypracování diplomové práce jsem použila především metodu literární rešerše, kdy jsem prostudovala velké množství odborné literatury, což je zřejmé z jejího seznamu i učiněných citací. Současně jsem se snažila získat související informace k tématu z rozsáhlé judikatury. Z takto získaných dat jsem vybrala relevantní poznatky, které jsem se následně snažila systematizovat, popsat a analyzovat za

účelem komplexního zpracování problematiky přípravy jednání, kdy za tímto účelem jsem provedla také srovnání s německou právní úpravou.

Práce je strukturována do čtyř základních kapitol, které jsou dále rozděleny do podkapitol s cílem poskytnout podrobnější rozbor dané problematiky.

Úvodní část je věnována základní definici, účelu přípravy jednání, jeho významu a vlivu na průběh jednání, relevantní právní úpravě a její novelizaci, která měla na přípravu jednání zásadní vliv. Je zde zahrnuta také pasáž věnovaná činnosti vyššího soudního úředníka, který se kromě osoby soudce může na přípravě jednání zejména na počátku řízení významně podílet. První část tedy pojednává o vymezení přípravy jednání obecně a poskytuje důležité úvodní informace k celému tématu.

Druhá kapitola představuje klíčovou a nejrozsáhlejší část celé práce, neboť se zabývá přípravou jednání ve sporném řízení, což představuje základ celého tématu. Nejprve jsou zde detailněji rozvedeny zásady významné pro řízení sporné, které mají vliv na průběh přípravy jednání. Součástí této kapitoly je také výčet jednotlivých podmínek řízení, jejich kategorizace a postup soudu v případě jejich nedostatků. V jednotlivých podkapitolách je každá z podmínek vysvětlena, a to vždy ve vazbě k danému tématu. Zvláštní pozornost je věnována náležitostem žaloby a postupu při odstraňování jejich vad, neboť řádná a projednatelná žaloba určuje předmět a cíl činnosti soudu, a to nejen při přípravě jednání. Kromě podmínek řízení jsou v rámci druhé kapitoly zmíněny činnosti soudu předcházející jednání a s tím související prostředky, které soud může využít ještě před použitím institutů vlastní přípravy jednání a před nařízením prvního jednání. Tyto mohou vést k vyřešení sporu či rozhodnutí ve věci bez toho, aniž by soud jednání vůbec nařídil a pro jejich úzkou vazbu k předmětnému tématu je nelze při jeho zpracování opomenout. V rámci rozsáhlejší podkapitoly činnost soudu při přípravě jednání se podrobněji zabývám stěžejními instituty přípravy jednání, které představují přípravné jednání, kvalifikovaná výzva a prostá výzva, kdy analyzuji požadavky právní úpravy, předpoklady těchto institutů, jejich důsledky pro účastníky řízení a vliv na postup soudu zejména v případě pasivního přístupu procesních stran.

Třetí kapitola pojednává o dalším druhu civilního řízení, a to konkrétně o řízení nesporném, které je upraveno zvláštním zákonem, k němuž je úprava občanského soudního řádu ve vztahu subsidiarity. V této kapitole jsou uvedeny typické znaky a zásady nesporného řízení včetně postupu soudu a institutů uplatňovaných při přípravě jednání.

Poslední kapitola analyzuje problematiku přípravy jednání podle německého procesního předpisu. Zabývá se náležitostmi žaloby, postupem soudu po podání žaloby a instituty přípravy jednání podle německé právní úpravy. Mimo jiné obsahuje označení konkrétních právních ustanovení dané problematiky a také částečné srovnání s českou právní úpravou.

1. Institut přípravy jednání

Přípravou jednání se rozumí vše, co musí být vykonáno, aby soud mohl o věci rozhodnout v případech, kdy to zákon umožňuje bez nařízení jednání nebo aby v ostatních případech mohl nařídit jednání k projednání věci samé a po skončení jednání vydat meritorní rozhodnutí ve věci.¹

K přípravě jednání dochází po zahájení řízení, ještě předtím, než soud začne o dané věci meritorně rozhodovat. V rámci přípravy jednání soudce ještě ve věci samé nerozhoduje, tedy nevydává meritorní rozhodnutí s výjimkou rozsudku pro uznání či schválení soudního smíru. Podstatou přípravy jednání je realizace různých procesních kroků, kterými soud k vydání rozhodnutí ve věci postupně směřuje a které mu pozdější vydání meritorního rozhodnutí umožňují.²

Procesními postupy v rámci přípravy jednání se rozumí především úkony, jež provádí soud, ale také všechny úkony účastníků řízení a jejich zástupců, správních úřadů a osob na řízení zúčastněných.³

Přípravu jednání v širším smyslu lze chápat jako specifický úsek řízení v rámci civilního procesu, jehož hlavním cílem je učinit veškeré kroky směřující k tomu, aby soud mohl rozhodnout ve věci samé bez nařízení jednání a v případech, kdy nelze takové rozhodnutí učinit bez nařízení jednání, je hlavním cílem tohoto institutu připravit jednání tak, aby bylo možné danou věc meritorně rozhodnout při jediném jednání. Za přípravu jednání v užším smyslu lze považovat faktickou přípravu konkrétního soudního jednání tak, aby po jeho skončení mohlo být vydáno rozhodnutí ve věci samé. Tato příprava konkrétního soudního jednání neznamená jen jeho nařízení, ale tato spočívá také v řádné přípravě soudce na projednávanou věc, kdy je nezbytné, aby soudce měl takovou skutkovou a právní znalost daného případu, která zabezpečí, že nařídí jednání tak, aby po jeho skončení mohl ve věci meritorně rozhodnout. V případě, že tuto znalost v rámci přípravy jednání nezíská, vzniká riziko, že bude muset jednání odročovat, což by vedlo k nežádoucím průtahům v řízení a bylo by v rozporu hlavním účelem přípravy jednání spočívajícím v rychlém rozhodnutí ve věci. Lze tedy shrnout, že jednání může řádně připravit jen ten předseda senátu, který má dostatečné znalosti nejen o skutkové, ale

¹ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. Právní rozhledy. 2002, č. 5, str. 3.

² JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.1.2023. Vydání čtvrté, doplněné a upravené. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-644-0, str. 726.

³ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. Právní rozhledy. 2002, č. 5, str. 2.

i o právní problematice věci, včetně související judikatury, neboť jen s přihlédnutím ke skutkovým a právním okolnostem konkrétního případu může soudce posoudit, jaké opatření je v rámci přípravy jednání před jeho nařízením provést, aby v řízení nedocházelo ke zbytečným odročováním.⁴

1.1 Právní úprava přípravy jednání

Příprava jednání spadá do civilního práva procesního, jehož právní úprava je obsažena v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“). Jedná se o komplexní procesní předpis, který svým rozsahem zahrnuje ucelenou a systematickou kodifikaci civilního řízení sporného.⁵ Vymezuje pravomoc a příslušnost civilních soudů, postup soudu v řízení a postavení účastníků řízení vůči soudu a vůči sobě navzájem.⁶

Z hlediska přípravy jednání je významná především úprava v ustanovení § 114 o.s.ř., který upravuje zkoumání podmínek řízení, což zahrnuje přípravu jednání v širším smyslu. Uvedené ustanovení zákona je klíčové, neboť bez zjišťování toho, zda jsou splněny podmínky řízení by příprava konkrétního jednání mohla postrádat smysl, neboť pokud by se nesplnění některé z podmínek řízení zjistilo až později, tedy v průběhu jednání nebo těsně před jeho realizací, mohlo by to vést k jeho zmaření nebo nutnosti odročení. Nejsou-li splněny podmínky řízení neměl by soud rozhodnout o meritu věci, tudíž by se mělo k tomuto zkoumání přistupovat zodpovědně a vždy v rámci přípravy jednání.

Vlastní právní úprava přípravy konkrétního jednání, tedy příprava jednání, která se realizuje po vyřešení podmínek řízení, se nachází v ustanovení § 114a o.s.ř. Konkrétně ustanovení § 114a odst. 1 o.s.ř. je kromě své obecnosti související s různorodostí právních případů specifické tím, že soudci nevymezuje konkrétní prostředky k naplnění účelu daného institutu, nýbrž pouze stanovuje, že se má příprava jednání ubírat tak, aby došlo k dosažení zákonem vymezeného cíle t. j. rozhodnutí věci již při jediném, tedy prvním jednání. Z uvedeného vyplývá, že volba prostředků pro dosažení cíle tohoto institutu je v rukou soudu. Soudce při volbě vhodného postupu při přípravě jednání by měl primárně využívat právní

⁴ JIRSA, Jaromír. Civilní proces po účinnosti souhrnné novely občanského soudního řádu a několik dalších úvah nad jeho perspektivami. *Právní rozhledy*, 2011, č. 5, s. 153.

⁵ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-298-1, str. 44.

⁶ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-107-9, str. 3.

prostředky stanovené procesní úpravou jako je kvalifikovaná výzva a přípravné jednání uvedené v ustanovení § 114b a § 114c o.s.ř. a dále úkony uvedené v ustanovení § 114a odst. 2 o.s.ř. Právní prostředky stanovené procesní úpravou však nejsou vymezeny taxativně, takže soudce může zvolit použití i jiných postupů povedou-li k naplnění cíle daného institutu.⁷

K postupu soudu v občanském soudním řízení Ústavní soud uvedl: *„Postupoval-li soud v souladu s příslušnými ustanoveními občanského soudního řádu, jež upravují průběh řízení a do nichž se promítají principy obsažené v hlavě páté Listiny základních práv a svobod, a svůj postup řádně odůvodnil, nemůže Ústavní soud učinit závěr, že proces byl veden způsobem, který nezajistil spravedlivý výsledek.“*⁸

Občanský soudní řád je primárním pramenem právní úpravy přípravy jednání. Této problematice se dotýkají i další právní předpisy, zejména zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů (dále jen „ZoVSÚ“), zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“), zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „ZoSP“).

1.1.1 Novelizace o.s.ř. týkající se přípravy jednání

Občanský soudní řád je platný již od roku 1963 a od té doby prošel vysokým počtem novelizací, které do něj zařadily mimo jiné také významné instituty ovlivňující přípravu jednání jako například koncentraci řízení, přípravné jednání, větší procesní odpovědnost stran sporu či rozsudek pro uznání. Při novelizacích o.s.ř. lze pozorovat snahu rozlišit řízení sporné od nesporného, což činilo o.s.ř. stále více nepřehledným. Až novelou zákona č. 293/2013 Sb., byla právní úprava “nesporných řízení” v o.s.ř. zrušena a současně byl s touto velkou změnou přijat zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.⁹ V této kapitole se budu zabývat pouze novelizacemi, které měly nejvýznamnější dopad na přípravu jednání.

Zásadní novelizací pro fázi přípravy jednání představuje novela provedená zákonem č. 30/2000 Sb., nazývaná také jako „velká” novela občanského soudního

⁷ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-107-9, str. 778-779.

⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 5. 8. 2000, IV. ÚS 732/2000.

⁹ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 44-45.

řádu. Tato novela si dala za cíl urychlit civilní soudní řízení, zvýšit odpovědnost účastníků za řízení a prosadit zásadu rozhodování při jediném jednání.¹⁰

Cíle této novely měl naplnit především inovativní právní institut kvalifikované výzvy, který byl zaveden prostřednictvím ustanovení § 114b o.s.ř. Právní úprava totiž doposud postrádala účinný nástroj, pomocí kterého by pod hrozbou sankce v podobě vydání rozsudku pro uznání zabránila pasivnímu postoji žalovaného k soudnímu řízení. Ustanovením § 118b o.s.ř. došlo v omezených případech k zavedení zákonné koncentrace a dále k zavedení dnes již zrušeného ustanovení § 118c o.s.ř., který upravoval soudcovskou koncentraci v civilním řízení. Tato ustanovení usnadnila zjišťování skutkového stavu a současně zajistila aktivnější a zodpovědnější přístup účastníků v rámci řízení, což mělo ve svých důsledcích příznivý vliv i na průběh přípravy jednání. Tehdejší zákonná koncentrace se však nevztahovala na všechny řízení, ale pouze na taxativní výčet uvedený v ustanovení § 118b o.s.ř.

Tato novela se dotýkala také vlastní úpravy přípravy soudního jednání, kdy došlo k upřesnění právní úpravy v ustanovení § 114 o.s.ř. a bylo zavedeno nové ustanovení § 114a o.s.ř.¹¹ Nově zavedené ustanovení § 114a o.s.ř. uvádí demonstrativní výčet činností soudu v rámci přípravy jednání, v němž mimo jiné uvádí výzvu soudu adresovanou účastníkům řízení k procesní součinnosti, a to prostřednictvím tzv. prosté výzvy, která se odlišuje od kvalifikované výzvy tím, že v případě nečinnosti ze strany účastníků řízení nejsou vůči nim uplatňovány žádné sankce.

Velmi významným počinem této novely bylo zavedení nové poučovací povinnosti soudu, a to v ustanovení § 118a o.s.ř. Tato poučovací povinnost soudu se sice realizuje podle zákonné úpravy až při soudním jednání, avšak má vliv již na jeho přípravu, když na realizaci této poučovací povinnosti se soudce často připravuje již v rámci přípravy jednání. Postup soudu podle § 118a o.s.ř. spočívá v tom, že předseda senátu vyzve účastníky řízení k uvedení nedostatečně vyličených rozhodujících skutečností a označení chybějících důkazů a současně je poučuje o následcích nesplnění této výzvy, které spočívají v rozhodnutí pro účastníka nepříznivém. Cílem této poučovací povinnosti soudu je zejména umožnit

¹⁰ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-107-9, str. 778.

¹¹ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2010, ISBN 978-80-87212-51-6, str. 39-42.

účastníkům řízení napravit případné nedostatky týkající se nesplnění povinnosti důkazní a tvrzení, které mohou vést k zamítnutí žaloby.

Další významnou změnou občanského soudního řádu byla tzv. „souhrnná novela“ provedená zákonem č. 7/2009 Sb., jež se snažila řízení co nejvíce zjednodušit, respektive zkrátit, a to změnou právní úpravy koncentrace řízení a zavedením nového institutu přípravného jednání. Tato novela zrušila soudcovskou koncentraci upravenou v ustanovení § 118c o.s.ř. a zároveň upravila v ustanovení § 118b o.s.ř. koncentraci tak, že nastává ve sporném řízení přímo ze zákona. Prostřednictvím této novelizace došlo k právní úpravě koncentrace řízení, jak ji známe v současné podobě, kdy se jedná o koncentraci zákonnou vztahující se na veškerá sporná řízení. Procesní předpis po souhrnné novele upravil koncentraci řízení tak, aby soud v řízení postupoval maximálně v souladu se zásadou předvídatelnosti. Zároveň zachoval odpovědnost za výsledek řízení na účastnících řízení při plnění jejich procesních povinností dokazovat a tvrdit. I přes provedenou novelu zůstává právní úprava koncentrace řízení zakotvená v ustanovení § 118b o.s.ř. nedostatečná v tom, že neupravuje poučovací povinnost soudu při jednání vůči účastníkům o následcích koncentrace řízení.

Institut přípravného jednání byl zaveden s cílem minimalizovat odročování jednání a také realizovat koncentraci. Tento institut v souladu se zásadou koncentrace řízení vyžaduje, aby účastníci řízení uvedli svá tvrzení a důkazy ještě před prvním jednáním ve věci. Přípravné jednání mělo usnadnit práci soudcům zejména při rozhodování náročných právních sporů, kde je okruh skutečností a důkazů, které je třeba předložit soudu velmi rozsáhlý. Hlavní cíl a myšlenka zavedení institutu přípravného jednání byla následující: *Soudce si je buď jistý, že ve věci rozhodne při jediném jednání již po písemné přípravě – potom může jednání nařídit a při něm až na vzácné výjimky rozhodnout, anebo není – a potom je povinen nařídit a provést přípravné jednání.*¹²

Poučovací povinnost soudu upravená v ustanovení § 118a o.s.ř. byla zavedena již výše zmíněnou novelou zákona č. 30/2000 Sb. Po přijetí souhrnné novely zákona č. 7/2009 Sb. začalo být poučení podle ustanovení § 118a o.s.ř. využíváno i ve fázi přípravného jednání, jehož skončením dochází po příslušném poučení ke koncentraci řízení.

¹² JIRSA, Jaromír. Civilní proces po účinnosti souhrnné novely občanského soudního řádu a několik dalších úvah nad jeho perspektivami. Právní rozhledy, 2011, č. 5, str. 153-163.

Podle Jirsy „soudní praxe správně dospěla k závěru, že poučení podle § 118a OSŘ lze poskytnout již ve fázi přípravy – nejen u přípravného jednání podle § 114c OSŘ, které je k podobnému poučení doslova předurčeno. Hlavně však, pro koncentrovaný, spravedlivý a předvídatelný průběh řízení je nepodstatné, jaké poučení předseda senátu použije, aby účastníka pobídl k doplnění skutkových tvrzení a důkazních návrhů. Není důležitá forma, ale obsah. Je jedno, zda soud nazve své poučení „výzvou podle § 118a OSŘ “ nebo jinak (např. „procesním poučením podle § 5 ve spojení s § 101 OSŘ “), zda se tak stane ústně u přípravného jednání nebo jednání ve smyslu § 115 OSŘ, při dožádání či místním ohledání, písemně, elektronickou poštou nebo telefonicky ve fázi přípravy.“¹³ Z uvedeného lze obecně dovodit, že pro spravedlivý a předvídatelný průběh řízení je klíčový obsah výzvy a poučení soudu, nikoli podle jakého zákonného ustanovení je realizováno a v jaké formě.

Lze shrnout, že při novelizaci o.s.ř. se zákonodárce snažil, aby soudce realizoval přípravu jednání tak, aby to vedlo k co nejrychlejšímu vyřešení daného sporu a aby soud znal všechny důkazy a právně významné skutečnosti, u nichž je mezi stranami nějaký spor. Přípravné jednání by měl soud nařídit pokud, by příprava jednání podle § 114a nebo využití kvalifikované výzvy nevedla k danému výsledku. Nedostavení se k přípravnému jednání je potrestáno stejně jako nereagování na kvalifikovanou výzvu.¹⁴

1.1.2 Činnost VSÚ při přípravě jednání

Vyšší soudní úředníci (dále jen „VSÚ“) sehrávají významnou úlohu při přípravě jednání, neboť při své činnosti mohou vykonávat velkou část procesních úkonů zahrnujících přípravu jednání. Mohou v řízení uvolnit soudce od řešení méně složitých záležitostí, což jim umožňuje zaměřit se především na náročnější případy.¹⁵

Jejich postavení je upraveno zvláštním zákonem č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících (dále jen “ZoVSÚ”), přičemž o.s.ř. ohledně jejich činnosti v civilním řízení v ustanovení § 38a pouze na tento zákon odkazuje, a to jak ohledně

¹³ JIRSA, Jaromír. Civilní proces po účinnosti souhrnné novely občanského soudního řádu a několik dalších úvah nad jeho perspektivami. Právní rozhledy, 2011, č. 5, str. 153-163.

¹⁴ VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. Právní rozhledy, 2012, č. 1, str. 18-21.

¹⁵ LAVICKÝ, PH.D., JUDr. Petr. Postavení a role vyššího soudního úředníka. Brno: Masarykova univerzita, 2011, str. 4.

vymezení jejich rozhodovací a jiné činnosti, tak ohledně vymezení předpokladů pro výkon jejich funkce. VSÚ je tedy soudní osoba, která v občanském řízení soudním může samostatně provádět úkony v rozsahu, jež je stanoven zákonem o vyšších soudních úřednících. Každý VSÚ je vždy na základě rozvrhu práce zařazen do určitého soudního oddělení, v jehož rámci je oprávněn vykonávat úkony soudu.¹⁶

VSÚ je oprávněn provádět všechny úkony soudu prvního stupně kromě těch, které jsou uvedeny v ustanovení § 11 ZoVSÚ. Příprava jednání a úkony s ní spojené se nenachází ve výčtu uvedeného ustanovení, z čehož lze dovodit, že VSÚ je oprávněn se na těchto podílet. Těžiště činnosti VSÚ v civilním řízení spočívá především ve výběru soudních poplatků, posuzování podmínek řízení včetně odstraňování vad žaloby. V rámci své činnosti VSÚ vykonávají úkony rozhodovací i nerozhodovací povahy, avšak pokud se týče úkonů přípravy jednání nemůže VSÚ vydat po kvalifikované výzvě rozsudek pro uznání, neboť nemůže rozhodovat formou rozsudku. Ze shora uvedeného vyplývá, že VSÚ může s výjimkou vydání rozsudku pro uznání realizovat veškeré úkony přípravy jednání, kdy však jejich rozsah bude závislý na tom, o jakou konkrétní věc se jedná a jaké úkony přípravy jednání chce zejména s ohledem na složitost věci realizovat sám soudce.

¹⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073805388, str. 126.

2. Příprava jednání v občanském soudním řízení sporném

Základním dělením českého civilního soudnictví je rozlišení na sporné a nesporné, přičemž tyto druhy soudnictví mají stejný základ, avšak odlišná specifika. Původním druhem bylo soudnictví sporné, z něhož se později vyvinulo soudnictví nesporné.¹⁷

Hlavní rozdíly těchto dvou druhů soudnictví jsou zejména v uplatňovaných zásadách v rámci řízení, ale odlišnosti lze nalézt také v účelu řízení či v povaze vydávaného rozhodnutí¹⁸. V rámci sporného řízení dochází k rozhodování sporů mezi účastníky řízení, kteří jsou subjekty soukromoprávních vztahů, kdy jeho hlavní rysem je postavení účastníků řízení, kteří se ve sporném řízení nachází v postavení vzájemných odpůrců majících opačný zájem na rozhodnutí sporu. Soud se v takovém případě zabývá rozporem mezi hmotněprávními zájmy procesních stran. Vzhledem k tomu, že procesní strany řízení a jejich procesní cíle jsou navzájem v opozici, tedy ve vzájemném střetu, je funkce reparační považována za hlavní funkci řízení sporného.¹⁹ Další funkcí řízení sporného je funkce represivní, jejíž podstatou je nalézt právo mezi stranami sporu, které již existuje a je předmětem sporu, neboť je nějak narušeno.²⁰ Tato funkce vyplývá rovněž z ustanovení § 7 o.s.ř., které stanoví, že civilní soudnictví projednává a rozhoduje spory vyplývající z poměrů soukromého práva.²¹

Nejpodstatnější zásadou pro sporné řízení je zásada dispoziční, kdy je řízení zahájeno na základě žaloby jednoho ze subjektů, mezi kterými je určitý právní spor. Strany sporného řízení se nazývají žalobce a žalovaný. Žalobce tedy iniciuje zahájení řízení tím, že podá k soudu žalobu, prostřednictvím níž realizuje své právo na poskytnutí soudní ochrany. Právo na soudní a jinou právní ochranu je zaručeno Listinou základních práv a svobod, podle níž má každý právo uplatňovat svá práva

¹⁷ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. str. 38.

¹⁸ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 358.

¹⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8, str.48.

²⁰ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-829-1, str. 9.

²¹ COUFALÍK, Petr. Procesněprávní vztah. Beckova edice právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-786-6, str. 53.

prostřednictvím stanoveného postupu u nezávislého a nestranného soudu, případně u jiných orgánů.²²

2.1 Zásady civilního procesu

Procesní právo je právní odvětví, jenž je vybudováno na základě několika principů, které pomáhají vytvářet, interpretovat a aplikovat jednotlivé právní normy. Tyto principy neurčují konkrétní obsah právních norem, neboť jsou často vyjádřeny velmi široce a abstraktně, čímž vytváří určitou soustavu hodnot, na čemž je postaven systém procesního práva. Právní principy jsou do jisté míry odrazem historického vývoje konkrétní země reagující na potřeby dané společnosti, tudíž se v jednotlivých státech mohou lišit.

Občanský soudní řád jakožto primární procesní předpis je také ovládán celou řadou právních principů a zásad. Pod pojmem principy rozumíme pravidla a myšlenky obecnější povahy vztahující se k právnímu systému jako celku. Právní principy jsou nadřazeny pojmu právní zásady²³ a jsou považovány za vůdčí pravidla pro jednotlivé oblasti práva. Právní zásady jsou chápány jako samostatné specifické části právních principů.²⁴

Příprava jednání je součástí civilního procesu, který se řídí několika základními zásadami, které se většinou promítají jak do přípravy jednání, tak do dalších úseků soudního řízení. Zásady procesního práva lze chápat jako vůdčí právní ideje, na kterých je civilní řízení postaveno.²⁵ Vzhledem k tomu, že základní zásady ovlivňují celý civilní proces, mají tyto vliv také na přípravu jednání.

Civilní právo procesní je ovládáno celou řadou principů a dílčích zásad, jejichž výčet není univerzální ani taxativní, tudíž není snadné je rozdělit do jednotlivých kategorií. Většina autorů odborných publikací dospěla k následujícímu rozčlenění, a to na odvětvové principy civilního procesu a na principy odpovídající právu na spravedlivý proces.

²² HŘEBEJK, Jiří. Právo na soudní a jinou právní ochranu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

²³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073805388, str. 55-56.

²⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-51-6, str.14.

²⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073805388, str. 55-56.

2.1.1 Principy odpovídající právu na spravedlivý proces

Principy odpovídající právu na spravedlivý proces, jenž jsou také někdy označovány jako principy řádného fungování justice jsou uplatňovány nejen v civilní, ale také trestní justici a svým charakterem jsou nezadatelné a pro jejich uplatnění neexistuje v demokratickém státu žádná alternativa. Mezi tyto principy garantované Ústavou a Listinou základních práv a svobod patří zásada nezávislosti a nestrannosti soudu, zásada veřejnosti, přimosti a ústnosti, zásada zákonného soudce, zásada hospodárnosti a rychlosti řízení, princip předvídatelnosti a také zásada rovnosti.

2.1.2 Odvětvové principy civilního procesu

Mezi odvětvové principy civilního procesu jsou řazeny principy, jenž tvoří dvojice opačného významu s tím, že výběr jednoho z principu dané dvojice určuje charakter procesu.²⁶ Konkrétně v civilním procesu se uplatňují zásada dispoziční a zásada oficiality řešící zahájení řízení a jeho předmět. Klíčové zásady pro dokazování a zjišťování skutkového stavu věci jsou zásady projednací a vyšetřovací. Při hodnocení důkazů se uplatňují zásady volného hodnocení důkazů a legální teorie důkazní. Pro postup v řízení je významná zásada koncentrace řízení a zásada jednotnosti řízení. Při zjišťování skutkového stavu věci se uplatňuje princip materiální neboli objektivní pravdy, avšak v civilním řízení se uplatňují také prvky principu formální pravdy.

2.1.3 Zásady významné pro přípravu jednání

Dále se budu zabývat podrobněji pouze zásadami, které nejvíce ovlivňují procesní postup při přípravě jednání a úzce souvisejí s předmětným tématem.

2.1.3.1 Dispoziční zásada

Podstata dispoziční zásady spočívá v procesní iniciativě účastníků řízení, kteří disponují průběhem řízení, tedy ovlivňují jeho zahájení a následný průběh pomocí dispozičních úkonů. Tato zásada je typická pro sporné řízení, které může být zahájeno pouze tím, že se žalobce rozhodne uplatnit své nároky u soudu a podá žalobu, neboť k právní ochraně soukromých subjektivních práv dochází jen z

²⁶ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 62-62.

iniciativy jejich nositelů, což lze shrnout slovy *“kde není žalobce, není soudce”*.²⁷ V případě porušení práv v soukromoprávní oblasti nemá stát žádná oprávnění angažovat se v zajištění jejich ochrany, jelikož ta je závislá pouze na vůli jejich samotných nositelů.²⁸

Nejvýznamnějším dispozičním úkonem je bez pochyb žaloba, kdy však nejen zahájení řízení ale i jeho následný vývoj je v rukou účastníků, kteří po podání žaloby mohou například tuto svou žalobu měnit, označovat nové účastníky řízení či vzít žalobu zpět.²⁹

Z podané žaloby by mělo být soudu zřejmé čeho se žalobce domáhá, neboť právě žalobní petit je pro soudce při přípravě jednání zásadním vodítkem, v jehož důsledku zvažuje, které důkazy při jednání bude provádět a na jaké skutkové okolnosti se zaměří. V případě, že žalobce v žalobě označí v souladu s požadavky judikatury Nejvyššího soudu přesně, určitě a srozumitelně povinnost, která má být žalovanému rozhodnutím soudu uložena nebo požadovaný způsob určení právního vztahu, práva nebo právní skutečnosti, tak to soudu v podstatě napomáhá urychlit celý proces přípravy jednání, když nemusí žalovaného vyzývat k jeho upřesnění a může přistoupit k přípravě podkladů pro první jednání. Uvedené však samozřejmě platí také pro ostatní náležitosti žaloby, včetně splnění povinnosti tvrzení a důkazní a podmínek řízení. Z podané žaloby by podle Nejvyššího soudu České republiky mělo jednoznačně vyplývat čeho se žalobce domáhá, což ovšem neznamená že by žalobce musel formulovat v žalobě přesný návrh, jak by měl znít konečný výrok rozsudku. V případě, že žalobce uvedl v žalobě konkrétní povinnost žalovanému a soud danou povinnost ve výroku vyjádří použitím jiných slov než žalobcových, tak tím nedochází k porušení dispoziční zásady. K takovému porušení by došlo pouze, pokud by soud při formulování znění výroku vyjádřil něco jiného, než čeho se žalobce ve svém žalobním petitu domáhal. Při formulaci výroku rozhodnutí soud musí dbát, aby tento z obsahového hlediska vyjadřoval to, čeho se žalobce žalobou skutečně domáhal.³⁰

²⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073805388, str. 70.

²⁸ HROMADA, Miroslav. 1.5.1 Zásada dispoziční. In: HROMADA, Miroslav. Poučovací povinnost v civilním procesu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 13.

²⁹ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3., str. 31-32.

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. srpna 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003.

Dispoziční zásada je typická pro řízení sporné, naproti tomu pro řízení nesporné je charakteristický princip oficiality spočívající v tom, že řízení může být zahájeno bez ohledu na vůli účastníků, tzv. ex offo neboli z moci úřední. Ústavní soud k této problematice uvedl následující: *Modifikace dispoziční zásady projevy zásady oficiality (která je výkonem veřejného zájmu) je vyvolána zvláštní povahou některých řízení, v nichž se projeví veřejný zájem na úpravě poměrů účastníků (bez zřetele na jejich individuální zájmy), např. zakotvením možnosti zahájit řízení ex offo, z moci úřední, tj. i bez návrhu.*³¹

Je zajímavé, že i ve sporném řízení lze shledat podle odborné literatury uplatnění principů oficiality, a to právě u postupu soudu v rámci přípravy jednání, kdy uplatnění této zásady lze dovodit ze znění ustanovení § 100 odst. 1 o.s.ř., podle něhož bez ohledu na vůli či aktivitu účastníka provádí soud veškeré úkony uvedené v zákonné úpravě vedoucí k co nejrychlejšímu projednání a následnému rozhodnutí v meritu věci. Po doručení žaloby musí tedy soud postupovat ex offo tak, že i bez jakýchkoli návrhů účastníků řízení činí úkony stanovené zákonem vedoucí k rychlému projednání a rozhodnutí sporu. Postup soudu při přípravě jednání je ovládan zásadou oficiality, avšak do této činnosti soudu samozřejmě nespadá to, co podle zákona náleží do dispozic účastníkům řízení např. změna žaloby či okruhu účastníků.³²

2.1.3.2 Zásada rychlosti a hospodárnosti řízení

Včasné poskytnutí soudní ochrany je ústavně garantovanou zásadou vyplývající z čl. 38 odst. 2 zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod a čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Při pozdním poskytnutí soudní ochrany může dojít k oslabení nebo dokonce ke ztrátě jejího významu pro žalobce a také ke zhoršení možnosti zjistit skutkový stav, neboť například výpovědi svědků v průběhu plynutí času ztrácejí přesnost. Z uvedeného tedy vyplývá, že průtahy v soudním řízení jdou k tíži účastníkům řízení, kteří očekávají, že jim soud poskytne soudní ochranu v přiměřené době.³³ K tomu je ovšem zapotřebí také jejich aktivní přístup po podání žaloby a v podstatě po celou dobu soudního řízení.

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. Pl. ÚS 16/15.

³² SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 34.

³³ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 28-34.

Součinnost účastníků řízení se soudem ve fázi přípravy jednání může projednání a následné rozhodnutí ve věci významně urychlit. K tomu, aby soud v rámci přípravy jednání naplnil zásadu rychlosti a hospodárnosti řízení, potřebuje nejen součinnost žalobce například při odstraňování vad žaloby, ale také součinnost žalovaného, která je pro soud velmi důležitá, neboť bez ní nelze určit okruh sporných skutečností. Úprava součinnosti žalovaného se promítá do úpravy kvalifikované výzvy podle ustanovení § 114b o.s.ř., přičemž Nejvyšší soud České republiky k této problematice uvedl následující: *Jelikož okruh sporných skutečností nelze určit bez součinnosti žalovaného, vychází zákon v zájmu hospodárnosti a efektivitu řízení ze zásady, že také žalovaný musí být zavázán již ve stadiu přípravy jednání vyjádřit se ve věci. Tuto povinnost mu soud ukládá výzvou podle § 114b odst. 1, resp. podle § 114b odst. 2 o. s. ř., pod fikcí uznání nároku (§ 114b odst. 5 o. s. ř.).*³⁴

Zásada rychlosti a hospodárnosti souvisí zásadou rozhodnutí při jediném jednání. Tyto zásady jsou promítnuty do právní úpravy přípravy jednání v zákonném požadavku na její realizaci tak, aby soud rozhodl při jednom jediném jednání. K naplnění těchto zásad dochází v rámci přípravy jednání prostřednictvím několika institutů, jenž jsou upraveny v občanském soudním řádu. Účel přípravy jednání spočívající v rozhodnutí při jediném jednání se však soudům v praxi nedaří vždy aplikovat, což však není vždy způsobeno nedostatky v přípravě jednání, ale také právní a skutkovou složitostí dané věci. Negativní vliv na rychlost řízení může mít rovněž řádné neplnění pokynů a výzev soudu účastníky řízení či jejich procesní obstrukce. Neadekvátně dlouhé trvání řízení před soudem je častým problémem našeho soudnictví. Uplatnění zásady rychlosti v občanském soudním řádu bylo posíleno zavedením institutu kvalifikované výzvy a rozsudku pro uznání.³⁵ Ze shora uvedeného vyplývá, že odpovědnost za naplnění zásady rozhodnutí při jediném jednání je především v rukou soudce, ale také účastníci řízení mohou délku a rychlost řízení významně ovlivnit.

V praxi dochází k naplnění zásady hospodárnosti například tím, že soud rozhodne o spojení věcí podle § 112 o.s.ř. v případě, že spolu věci skutkově

³⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, 32 Odo 382/2004, [R 65/2005 civ.].

³⁵ JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.1.2023. Vydání čtvrté, doplněné a upravené. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-644-0, str. 726-727.

souvisejí nebo se týkají stejných účastníků řízení, což lze a je vhodné realizovat již v rámci přípravy jednání.³⁶

Stát by měl vždy zajistit řádný průběh řízení před soudem tak, aby nedocházelo k faktickému odepření spravedlnosti tím, že účastníci řízení budou v dlouhodobé nejistotě, na čí straně sporu se právo nachází. Tato nejistota vede k prolomení důvěry jedinců v to, že justice právo chrání a spravedlivě nalézá. Následkem je popření spravedlnosti a následná ztráta důvěry občanů v naplňování základních principů demokratického právního státu.³⁷ Právní úprava přípravy jednání je jeden z nástrojů, který se průtahům v řízení snaží zamezit a tato je klíčová pro naplnění zásady rychlosti, hospodárnosti a rozhodnutí při jediném jednání.

2.1.3.3 Zásada projednací

Tato zásada ovládá sporné řízení a spočívá v tom, že soud při zjišťování skutkového stavu projednává pouze to, co mu účastníci řízení předloží v rámci své povinnosti tvrdit a dokazovat.³⁸ Skutkový stav je tedy v procesní dispozici účastníků řízení, neboť soud rozhoduje na základě tvrzení a důkazů předložených účastníky. Soud postupuje v souladu se zásadou „idem est non esse aut non probari“ aneb co není dokázáno je totéž, jako by nebylo. Projednací zásada vyzdvihuje důležitost povinnosti tvrzení a důkazní, jenž hrají v celém řízení před soudem klíčovou roli, neboť jejich nesplnění má za následek nepříznivé rozhodnutí sporu.³⁹ Podle této zásady nesou účastníci odpovědnost za zjištění skutkového stavu, kdy je jejich záležitostí, aby se postarali o podklady pro soudní rozhodnutí. Podle závěru Ústavního soudu *každé uplatnění práva (nároku) podléhá v řízení před soudy procesním pravidlům, která nelze přehlížet nebo dokonce opomíjet: uplatnění práva je úzce spojeno s procesním postupem, který účastník řízení zvolí, a za který také sám nese odpovědnost.*⁴⁰

Povinnost tvrdit a dokazovat má své právní zakotvení v ustanovení § 101 odst. 1 o.s.ř. Současně však ustanovení § 120 odst. 2 o.s.ř. dává soudu možnost

³⁶ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 28-29.

³⁷ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. dubna 2004 sp. zn. IV. ÚS 36/04.

³⁸ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-298-1, str. 77.

³⁹ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-298-1, str. 77.

⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 7. 1999, III. ÚS 198/98.

provést i jiné než účastníky navržené důkazy, shledá-li to potřebné pro zjištění skutkového stavu a tyto současně vyplývají z obsahu spisu.

2.1.3.4 Zásada jednotnosti řízení a koncentrace

Zásada jednotnosti řízení (arbitrárního pořádku) a zásada koncentrační jsou protichůdné zásady. Zásada jednotnosti řízení spočívá v tom, že řízení od jeho zahájení až do rozhodnutí tvoří jeden celek, v němž pořadí a postup procesních úkonů není přesně stanoven zákonem, ale určován soudem, což však nebrání účastníkům řízení, aby činili své návrhy.⁴¹

Proti této zásadě stojí princip koncentrační (legálního pořádku), který spočívá v tom, že se řízení rozpadá do stádií, v nichž je nutno provést konkrétní procesní úkony, které později již provést nelze.⁴² Jedná se o zásadu, která zrychluje a zefektivňuje řízení tím, že účastníkům řízení vymezuje pouze omezený časový úsek, v němž mohou uplatnit svou povinnost tvrzení a důkazní. K později učiněným tvrzením a důkazním návrhům již soud nebude při splnění vymezených podmínek přihlížet, což zabraňuje průtahům v řízení a zároveň to posiluje odpovědnost účastníků za výsledek řízení.⁴³

Hlavní podstatou této zásady je tedy zákonem exaktně určená část řízení před soudem prvního stupně, po jejímž uplynutí účastníci řízení ztrácejí možnost tvrdit dosud neuvedené skutečnosti a navrhopat dosud neoznačené důkazy tzv. novoty. V rámci přípravy jednání by se měl soud zaměřit na zjištění toho, které skutečnosti jsou mezi účastníky řízení sporné, neboť na tyto skutečnosti se následně soustředí při dokazování, jehož realizaci bude chystat v rámci přípravy jednání. Z těchto důvodů je pro soud důležité, aby účastníci řízení splnili nejen svou povinnost tvrzení, ale také povinnost označit ke svým tvrzením důkazy.⁴⁴ Příprava jednání je procesní fází, v níž soud vede účastníky ke splnění povinnosti důkazní a tvrzení, k čemuž může velmi efektivně přispět i koncentrace řízení.

Právní úprava v ustanovení § 118b o.s.ř. stanovuje, že ke koncentraci řízení dochází skončením přípravného jednání podle § 114c o.s.ř. nebo skončením

⁴¹ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-298-1, str. 79-80.

⁴² WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 80.

⁴³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2017, 25 Cdo 6008/2016.

⁴⁴ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 837-848.

prvního jednání ve věci, pokud v daném případě nedošlo k přípravnému jednání. Soud si tedy zvolí sám v závislosti na okolnostech dané věci, jak bude přípravnou fází civilního sporu v konkrétním případě realizovat a zda dojde ke koncentraci při přípravném jednání nebo až při prvním soudním jednání. Na tento postup soudu by měla mít vliv zejména kvalita splnění povinnosti tvrzení a důkazní účastníky řízení, tedy zda je třeba provést jejich doplnění a za tím účelem případně též účastníky vyzvat dle ustanovení § 118 a o.s.ř., k čemuž lze využít přípravné jednání včetně vlivu koncentrace na plnění uvedených základních procesních povinností účastníků řízení. V případě, že se soud rozhodne nařídit přípravné jednání, tak by měl při svém postupu vzít v úvahu, že skončením přípravného jednání nastane při splnění zákonných podmínek koncentrace řízení. Před koncentrací v přípravném řízení by mělo být vyřešeno splnění podmínek řízení a odstranění vad žaloby⁴⁵, což je významná část předmětu činnosti soudu při přípravě jednání, přičemž objasnění splnění podmínek řízení uvádí zákonná úprava také v demonstrativním výčtu činností v přípravném jednání. Zásada koncentrace řízení zakotvená v § 118b odst. 1 o.s.ř. se netýká právní kvalifikace nároku žalobce ani jeho právního posouzení, ale skutkových tvrzení, které nárok vymezují a označení důkazů, jichž se účastník řízení dovolává.⁴⁶

Zákonná koncentrace, ke které dochází nezávisle na vůli soudu či účastníků řízení se do našeho občanského soudního řádu dostala nabytím účinnosti zákona č. 7/2009 Sb., tzv. souhrnné novely občanského soudního řádu, jejímž cílem bylo kromě posílení koncentrace řízení, zásady rozhodnutí při jediném jednání, zásady rychlosti a hospodárnosti řízení také zvýšit odpovědnost účastníků řízení za průběh a konečné rozhodnutí soudu.⁴⁷

2.2 Podmínky řízení

Procesními podmínkami řízení se rozumí základní procesní předpoklady, jež musí být naplněny, aby soud mohl meritorně rozhodnout o hmotněprávních povinnostech a právech účastníků řízení, a tím dosáhnout naplnění cíle civilního

⁴⁵ SVOBODA, Karel. Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka. Praktická knihovna (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0, str. 340.

⁴⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2013, 25 Cdo 629/2011.

⁴⁷ JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.1.2023. Vydání čtvrté, doplněné a upravené. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-644-0, str. 726.

procesu.⁴⁸ Nejvyšší soud České republiky vymezil podmínky řízení následovně: *Podmínkami řízení jsou tedy takové podmínky určené občanským právem procesním, bez jejichž splnění nemůže dojít k rozhodnutí ve věci samé.*⁴⁹ Občanský soudní řád vymezuje podmínky řízení v ustanovení § 103 jako “podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé”, přičemž současně stanoví, že ke splnění těchto podmínek soud přihlíží kdykoliv za řízení. Podmínky řízení jsou předpokladem pro to, aby soud mohl danou věcí meritorně zabývat a následně také rozhodnout. Skutečnost, zda žalobci přísluší hmotněprávní nárok nijak nesouvisí s podmínkami řízení, neboť tato skutečnost má vliv na meritorní rozhodnutí, tedy zda žalobě bude vyhověno nebo dojde k jejímu zamítnutí.⁵⁰

Ačkoliv splnění podmínek řízení je nezbytné pro řádné projednání a rozhodnutí ve věci samé, tak nemusí být naplněny ihned, jakmile dojde k zahájení soudního řízení. Soud zkoumá splnění těchto podmínek již od zahájení řízení a je povinen jejich splnění prověřovat po celou dobu probíhajícího řízení (s výjimkou místní příslušnosti). K naplnění podmínek řízení může dojít kdykoliv v průběhu řízení až do okamžiku vydání rozhodnutí soudu ve věci samé. Nepodaří-li se soudu podmínky řízení v jeho průběhu naplnit, tak je povinen řízení procesně ukončit.⁵¹

Po podání žaloby soud kromě vybírání soudního poplatku provádí přípravu jednání podle ustanovení § 114 odst. 1 o.s.ř., které ukládá soudu zkoumat, zda jsou splněny podmínky řízení a současně, zda byly odstraněny vady žaloby. Uvedené soud zkoumá v rámci přípravy jednání ex offio aneb z úřední povinnosti, neboť se jedná o takové předpoklady řízení, které musí soud řešit, aby jeho postup v řízení vedl ke konečnému rozhodnutí ve věci bez zatížení případnými procesními vadami, ke kterým by nedostatky při přípravě jednání mohly vést. Pokud se týče konkrétního postupu soudu při přípravě jednání, tak zákon soudu výslovně neukládá žádnou hierarchii při zkoumání podmínek řízení.⁵² Dříve než se soud začne zabývat naplněním procesních podmínek řízení, měl by zpravidla postupovat

⁴⁸ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. *Civilní proces*. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 153.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 5. 2021, sp. zn. 30 Cdo 207/2021.

⁵⁰ PŘIDAL, Ondřej. § 103 [Podmínky řízení]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁵¹ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. *Civilní proces*. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 153-155.

⁵² REMEŠ, Jiří. *Praktický úvod do civilního řízení sporného*. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9, str. 44.

podle § 43 o.s.ř. a odstranit případné vady žaloby.⁵³ Důležité je rozlišovat mezi vadami žaloby a nesplněním podmínek řízení, k čemuž Nejvyšší soud České republiky uvedl následující: *Nedostatek podmínky řízení a vada žaloby jsou navzájem nezaměnitelnými pojmy procesního práva, které jsou samostatně upraveny, mají odlišné důsledky a pojí se s nimi i rozdílné reakce soudu.*⁵⁴ Ačkoliv tyto dvě procesní situace vedou k odlišnému procesnímu postupu, tak mají společný důsledek pro řízení a to, že v případě jejich absence se soud danou věcí nebude meritorně zabývat.⁵⁵ V rámci přípravy jednání soud po podání žaloby řeší především nezaplacený soudní poplatek, vady žaloby a nedostatek podmínek řízení, přičemž je třeba odlišit, že vada žaloby může vést k jejímu odmítnutí, zatímco nedostatek podmínky řízení vede zpravidla k zastavení řízení, stejně jako nezaplacení soudního poplatku. Soud v těchto situacích volí různý procesní postup.

Z ustanovení § 104 o.s.ř. vyplývá, že rozlišujeme odstranitelné a neodstranitelné nedostatky podmínek řízení. Nedostatek nebo zánik některé z podmínek řízení má odlišné procesní následky v závislosti na tom, zda se jedná o nedostatek odstranitelný či neodstranitelný. Skutečnost, že se v řízení vyskytuje odstranitelný nedostatek podmínky řízení zpravidla nebrání soudu v řízení i nadále pokračovat, nýbrž omezuje jeho možnost vydat meritorní rozhodnutí ve věci. Soud by měl v takovém případě ovšem zodpovědně zvážit následný postup a například neprovádět dokazování, dokud si nevyjasní okruh účastníků řízení apod. Odstranitelný nedostatek podmínky řízení vede k tomu, že soud musí činit z moci úřední vhodná opatření vedoucí k jeho odstranění. Soud volí do jisté míry odlišný postup v závislosti na charakteru daného nedostatku, kdy například u nedostatku způsobilosti být účastníkem řízení vzniklé po zahájení řízení řeší procesní nástupnictví a například u nedostatku procesní způsobilosti účastníka využije k jeho odstranění institutu zastoupení prostřednictvím ustanovení opatrovníka nebo zákonného zástupce.⁵⁶

V případě, že se soudu takový nedostatek podmínek řízení nepodaří odstranit, rozhodne usnesením zpravidla o zastavení řízení. Rozdíl mezi

⁵³ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9, str. 56.

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1566/96.

⁵⁵ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 215.

⁵⁶ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 158-159.

odstranitelným a neodstranitelným nedostatkem podmínek řízení spočívá v rozdílném postupu soudu, kdy neodstranitelný nedostatek vede vždy k zastavení řízení a odstranitelný nedostatek vede v případě, že se ho soudu nepodaří vyřešit, zpravidla k zastavení řízení.

Mezi typické situace, kdy je řízení zastaveno z důvodu neodstranitelných nedostatků podmínek patří existence překážky zahájeného řízení (litispendence) podle § 83 o.s.ř. a překážka věci rozsouzené (res iudicatae) podle § 159a odst. 5 o.s.ř. Dále bývá mezi neodstranitelné nedostatky podmínek řízení řazen nedostatek pravomoci soudu, nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení před jeho zahájením a některými autory též nedostatek funkční příslušnosti.^{57 58}

Za odstranitelný nedostatek podmínek řízení je považován nedostatek místní a věcné příslušnosti, nedostatek procesní způsobilosti účastníka, nedostatek plné moci zvoleného zástupce či absence předběžného projednání nároku na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem nebo nezákonným rozhodnutím.⁵⁹

2.3 Kategorizace podmínek řízení

Jednotlivé podmínky řízení nejsou zákonem taxativně vymezeny, jejich výčet a třídění se u různých autorů liší v závislosti na jejich teoretickém a praktickém přístupu.

Podle komentáře o.s.ř. nakladatelství C. H. Beck 2009 se mezi podmínky řízení řadí návrh na zahájení řízení, podmínky týkající se soudu – pravomoc soudu, příslušnost soudu (věcná, místní a funkční) a aby projednání před soudem nebránila rozhodčí smlouva, dále podmínky na straně účastníků (způsobilost být účastníkem a procesní způsobilost) a negativní procesní podmínky (překážka litispendence a překážka věci zahájeného řízení).⁶⁰ Tento starší komentář uvádí jako další podmínku řízení, tzv. dělenou pravomoc, která spočívá v tom, že soudnímu řízení muselo předcházet řízení vedené před jiným orgánem. Dělená pravomoc byla

⁵⁷ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMUŠÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 157.

⁵⁸ PŘIDAL, Ondřej. § 104 [Nedostatky podmínky řízení]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁵⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 202.

⁶⁰ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 668-669.

upravena v ustanovení § 8 o.s.ř., který však byl s účinností od 1.1.2014 zrušen novelou č. 293/2013 Sb.

Novější komentář o.s.ř. nakladatelství C. H. Beck 2022 vymezuje podmínky řízení obdobně, avšak neexistenci rozhodčí smlouvy uvádí u negativních procesních podmínek. Dále je v tomto novějším komentáři zmíněna u podmínek na straně účastníka případná nutnost být zastoupen advokátem v případě dovolání.⁶¹

Autor Jiří Remeš v knize Praktický úvod do civilního řízení sporného uvádí nad rámec shora uvedených podmínek mezinárodní příslušnost podle pravidel mezinárodního práva procesního a aby v případě nezletilého žalobce byl předložen souhlas soudu k podání předmětné žaloby, což vyplývá z požadavku ustanovení § 898 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Dále uvádí jako podmínku řízení, aby projednání věci nebránila ustanovení podle zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona a aby byl zaplacen soudní poplatek. Dále je zde uveden požadavek, aby žalobce předložil doklad o předběžném uplatnění nároku podle § 14 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.⁶²

Kniha Civilní proces, Obecná část a sporné řízení, nakladatelství C. H. Beck podmínky řízení označuje jako procesní podmínky. Kromě totožných podmínek řízení, jenž uvádějí autoři ve výše uvedených zdrojích tato kniha zmiňuje řádné obsazení soudu a v rámci jiných procesních podmínek uvádí existenci návrhu na zahájení řízení a zaplacení soudního poplatku.⁶³ Mezi podmínky civilního procesu bývá někdy řazeno také rozhodování zákonným, nepodjatým soudcem a ve správném obsazení soudu.⁶⁴

Další kategorizací podmínek řízení je rozdělení podmínek řízení na podmínky pozitivní a negativní. Mezi pozitivní podmínky řízení se řadí nejen splnění podmínek na straně soudu, ale také na straně účastníků. Pozitivní podmínky musí být naplněny k tomu, aby soud mohl rozhodnout o věci samé. Negativní podmínky jsou nazývány také jako překážky, neboť jejich výskyt v řízení brání

⁶¹ PŘIDAL, Ondřej. § 103 [Podmínky řízení]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁶² REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9, str. 44.

⁶³ ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-787-3, str. 155-163.

⁶⁴ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 218.

soudu rozhodovat o samotné věci. Do negativních podmínek řízení je řazena překážka věci pravomocně rozhodnuté a překážka zahájeného řízení.⁶⁵

Někteří autoři rozlišují procesní podmínky také na obecné a zvláštní, kdy bez těch obecných nelze rozhodnout o meritu věci, z čehož vyplývá povinnost jejich naplnění v každém probíhající řízení. Zvláštní podmínky řízení musí být naplněny pouze v některých specifických případech, jedná se například o zastoupení dovolatele vyžadované ustanovením § 241 o.s.ř. v dovolacím řízení.⁶⁶

2.3.1 Splnění poplatkové povinnosti

Soudní poplatek je částka připadající státu, kterou je účastník řízení povinen zaplatit podle zákona č. 549/1991 Sb., zákon o soudních poplatcích (dále jen "ZoSP"). Podle ustanovení § 4 odst. 1 ZoSP vzniká poplatková povinnost podáním žaloby. Pokud žalobce společně s podáním žaloby soudní poplatek nezaplatí, bude soudem v rámci činností směřující k přípravě jednání vyzván k jeho úhradě v soudem stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než 15 dnů. Soud je současně povinen žalobce poučit o následcích nezaplacení soudního poplatku, které spočívají v zastavení řízení. Zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku je nepřijatelné v případě, že soud žalobce nepoučí o právních následcích jeho nezaplacení, převýší-li ve výzvě jeho zákonnou výši či vyměří-li kratší než zákonnou patnáctidenní lhůtu pro zaplacení.⁶⁷

Jakmile marně uplyne lhůta stanovená ve výzvě soudu pro zaplacení soudního poplatku, soud usnesením řízení zastaví pro nesplnění poplatkové povinnosti. ZoSP však v ustanovení § 9 odst. 4 stanoví výjimky, kdy soud pro nezaplacení poplatku řízení nezastaví. Mezi tyto patří zejména situace, kdy již soud začal jednat o věci samé. V takovém případě soud uloží povinnost zaplatit soudní poplatek až v rozhodnutí, jímž bude řízení končit. Jedná se zde o situaci, kdy nesplnění tohoto zákonného požadavku v řízení (podle některých autorů též podmínky řízení) nebrání projednání a rozhodnutí věci. Dojde-li tedy k opomenutí vybrání soudního poplatku lze ve věci jednat a rozhodnout, aniž by došlo k zatížení řízení procesní vadou, která by měla vliv na rozhodnutí ve věci samé či na uplatnění

⁶⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Praktikum civilního procesu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-785-6, str. 113-115.

⁶⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-787-3, str. 153-154.

⁶⁷ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9, str. 162-163.

opravných prostředků. Zaplacení soudního poplatku je specifickým požadavkem v řízení, kdy jeho teoretické zařazení je v teorii poměrně problematické. Někdy bývá řazeno mezi podmínky řízení, mně se však jeví přesnějším jeho zařazení jako specifického zákonného požadavku v řízení, neboť narozdíl od podmínek řízení tento nemá vliv na uplatnění opravných prostředků a tím tedy ani na rozhodnutí ve věci samé.

2.3.2 Žaloba

Procesní úkon je projev vůle účastníka adresovaný soudu, který směřuje ke vzniku, změně či zániku procesněprávního vztahu. Nejčastějším procesním úkonem účastníků je podání, které musí být učiněno v listinné anebo elektronické podobě (prostřednictvím veřejné datové sítě).⁶⁸

Základním a hlavním dispozičním procesním úkonem účastníka ve sporném řízení je podání návrhu na zahájení řízení, který se ve sporném řízení nazývá žalobou. Žaloba vede k zahájení řízení, a to v okamžiku, jakmile žaloba dojde na soud, a to ze zákona bez jakékoliv aktivity ze strany soudu, tedy kromě převzetí žaloby příslušným pracovníkem podatelny, respektive zabezpečení fungujících datových schránek. Žaloba musí být podána v písemné formě, a to elektronicky přes datovou síť nebo v listinné podobě.

Žaloba je jediným prostředkem pro zahájení civilního sporného řízení, tedy podáním, které iniciuje jeho začátek a má procesněprávní i hmotněprávní důsledky. Soud se musí zabývat každou žalobou, která dojde na soud z úřední povinnosti, což dělá nejprve v rámci přípravy jednání. Zjištění, že podaná žaloba neobsahuje žádnou oporu v hmotném právu, nespĺňuje zákonem stanovené náležitosti či nejsou splněny podmínky řízení nevedou k tomu, že se soud žalobou nebude zabývat, naopak je povinen danou situaci řešit. V případě vad žaloby a nedostatků podmínek řízení soud musí učinit nezbytné kroky vedoucí k odstranění těchto nedostatků, což činí v rámci přípravy jednání.⁶⁹ Pokud však podaná žaloba nemá oporu v hmotném právu, vede to k jejímu zamítnutí, což se však neděje v rámci přípravy jednání.

Soud se při posuzování žaloby zabývá jejím obsahem, nikoliv formálním označením. To znamená, že podání obsahující žalobu soud posuzuje podle jeho

⁶⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Praktikum civilního procesu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-785-6, str. 75.

⁶⁹ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 171-172.

obsahu, i když je nesprávně označeno, kdy takový postup vyplývá z ustanovení § 41 odst. 2 o.s.ř. V případě, že žalobce svůj návrh na zahájení řízení označí jinak než slovy “žaloba”, nijak jej neoznačí nebo jej při označení špatně právně kvalifikuje, tak to nebrání při posuzování takového podání soudem. Současně je však nepřípustné jakékoliv domýšlení či měnění smyslu žaloby ze strany soudu. Soud je povinen podrobně posoudit obsah a cíl daného podání, a ne postupovat pouze formalisticky.⁷⁰

Danou problematikou se podrobně zabývá následující judikát Nejvyššího soudu České republiky s tímto závěrem: „*Ze zásady bezformálnosti vyplývá, že soud posuzuje procesní úkony podle jejich obsahu. Pro posouzení procesních úkonů proto není významné, jak je účastník označil, nebo že vůbec nebyly označeny, a ani to, jaký obsah jim účastník přisuzuje. Soud vždy uváží obsah (smysl) projevu vůle účastníka a uzavře, o jaký úkon se z tohoto hlediska jedná. Uvedeným způsobem soud ovšem postupuje jen tehdy, je-li úkon účastníka dostatečně určitý a srozumitelný a má-li všechny potřebné náležitosti.*”⁷¹

2.3.2.1 Náležitosti žaloby

Zákonná úprava náležitostí žaloby je obsažena v ustanovení § 79 odst. 1 o.s.ř. upravujícího zvláštní náležitosti žaloby a dále také v ustanovení § 42 odst. 4 o.s.ř., které upravuje obecné náležitosti každého podání adresovaného soudu, a z těchto ustanovení musí soud při posuzování žaloby v rámci přípravy jednání vycházet.

Mezi obecné náležitosti žaloby, jakožto každého podání adresovaného soudu podle ustanovení § 42 odst. 4 o.s.ř. patří, že z něj musí být patrné:

- kterému soudu je určeno
- kdo je činí
- které věci se týká
- co sleduje
- podpis
- datum

Posuzování splnění některých obecných náležitostí podání nemusí být v praxi tak striktní jako splnění zvláštních náležitostí žaloby. Soudní praxe

⁷⁰ PODANÝ, Jan. § 42 [Podání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2015, sp. zn. 21 Cdo 369/2015.

dovodila, že například chybějící označení soudu v některých případech může být v pořádku, například dojde-li podání k soudu, kde se řízení již vede anebo zde nejsou žádné pochybnosti o věcné či místní příslušnosti. Dále může být přípustná i absence data na podání, v takovém případě se vychází z data odeslání daného podání. Obecně ale absence shora uvedených náležitostí směřuje k nesrozumitelnosti či neurčitosti podání, což jsou vady podání, jenž je soud povinen odstranit.⁷²

Kromě výše uvedených obecných náležitostí musí žaloba dále splňovat zvláštní náležitosti podle § 79 odst. 1 o.s.ř., kterými se rozumí:

- a) označení účastníků řízení:
 - v případě fyzické osoby jejím jménem, příjmením a bydlištěm, popřípadě i rodným či identifikačním číslem
 - v případě právnické osoby jejím obchodním jménem nebo názvem, sídlem, identifikačním číslem
 - v případě státu jeho uvedením včetně příslušné organizační složky, která za stát před soudem vystupuje
- b) označení případných zástupců
- c) vylíčení rozhodujících skutečností (jde o splnění povinnosti tvrzení podle § 101 odst. 1 písm. a) o.s.ř.)
- d) označení důkazů, jichž se žalobce dovolává (jde o splnění povinnosti důkazní podle § 101 odst. 1 písm. b) o.s.ř.)
- e) uvedení žalobního petitu neboli žalobního požadavku, který vyjadřuje, čeho se navrhovatel domáhá

2.3.2.2 Postup soudu při odstraňování vad žaloby

Odstraňuje-li soud nedostatek podmínek řízení, tak se jedná o odlišnou procesní situaci a postup než, když soud řeší, zda má žaloba všechny povinné náležitosti a kdy případně odstraňuje její nedostatky.⁷³ Vady v žalobě jsou oproti nedostatku v podmínkách řízení specifické v tom, že tyto činí žalobu neprojednatelnou, a tudíž znemožňují soudu pokračovat v řízení.⁷⁴

⁷² PODANÝ, Jan. § 42 [Podání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁷³ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 113.

⁷⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Praktikum civilního procesu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-785-6, str. 113.

Vadou žaloby se rozumí nedostatek zákonem stanovených náležitostí, a to jak obecných, tak zvláštních spočívající v jejich neúplnosti, nesrozumitelnosti a neurčitosti. Neúplnost žaloby znamená absenci některé z jejich zákonných náležitostí.⁷⁵ Takovou absencí může být třeba neoznačení žalovaného či chybějící údaj v jeho označení. V praxi je nejčastější absencí podstatné náležitosti podání jeho podpis.⁷⁶

Nelze-li z žaloby dovést s ohledem na způsob a nejasnost vyjádření žalobce, zda tato vůbec obsahuje zákonné náležitosti a jaké, jedná se o podání nesrozumitelné. Jedná se například o takové vylíčení rozhodujících skutečností, z kterého nelze dovést, co žalobce tvrdí a co má být předmětem řízení. V praxi se nejčastěji jedná o nesrozumitelnost žalobcem tvrzených skutečností, což vede k nemožnosti soudu dovést předmět řízení.⁷⁷ Nesrozumitelnost může vést také k pochybám, zda žalobce uplatňuje vůbec nějaká procesní práva či, zda jde jen o nějaké vyjádření stesků, případně soupis animozit. Dále může nesrozumitelnost spočívat v tom, že není jasné, o jaký druh podání se jedná a vůči komu má směřovat pro přebytek nebo naopak, nedostatek jeho náležitostí.⁷⁸

V případě neurčitosti žaloby se jedná o obsahovou nejednoznačnost a nepřesnost žalobcem uvedených náležitostí žaloby jako je například nevymezení přesné částky, kterou má žalovaný zaplatit formulovanou slovy „asi (částku) Kč, „nejméně (částku) Kč apod.⁷⁹ Neurčitost žaloby může spočívat také v rozporu mezi vylíčenými skutečnostmi a žalobním petitem, kdy nelze dovést na základě čeho má být o žalobním petitu rozhodnuto. Nesrozumitelnost a neurčitost se odstraňuje opravou, neúplnost se napravuje doplněním žaloby.⁸⁰

V rámci přípravy jednání se soud zabývá náležitostmi žaloby a pokud shledá v podané žalobě vady, tak musí postupovat podle ustanovení § 43 odst. 1 o.s.ř., kdy

⁷⁵ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 275-276.

⁷⁶ PODANÝ, Jan. § 43 [Odstranění vad podání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁷⁷ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 275-276.

⁷⁸ PODANÝ, Jan. § 43 [Odstranění vad podání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁷⁹ PODANÝ, Jan. § 43 [Odstranění vad podání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁸⁰ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 275-276.

je povinen usnesením žalobce vyzvat k jejich odstranění a také ho musí poučit, jak má tyto vady odstranit. Soud současně stanoví žalobci lhůtu k odstranění vad žaloby a poučí ho dále o následcích nesplnění výzvy, které spočívají v odmítnutí žaloby. Soud žalobu odmítne, pokud pro neodstraněnou vadu nelze v řízení pokračovat. Odmítnutí žaloby má za následek skončení řízení, avšak nejedná se o rozhodnutí meritorní, nýbrž pouze procesní, které nebrání podání žaloby o téže věci v budoucnu.⁸¹

Podstatou ustanovení § 43 o.s.ř. je povinnost předsedy senátu vyzvat formou usnesení účastníka, který učinil podání na soud, aby jej doplnil nebo opravil v soudem stanovené lhůtě. Toto ustanovení se netýká jen žaloby, ale všech podání adresovaných soudu, avšak pouze u žaloby dochází za zákonem stanovených podmínek k jejímu odmítnutí, k ostatním podáním soud v případě neodstranění vad nepřihlíží. Proti usnesení, kterým soud účastníka vyzývá k odstranění vad podání se nelze odvolat (§ 202 odst. 1 písm. b) o.s.ř.).

Co se týče samotného obsahu žaloby je na každém žalobci, jakým způsobem se rozhodne uplatnit svůj nárok. Smyslem ustanovení § 43 o.s.ř. je, aby žalobce nepřišel z procesního hlediska o možnost domáhat se u soudu svých práv z důvodu neznalosti procesních předpisů. Je naprosto nepřijatelné, aby soud žalobci radil jakýkoliv postup, jak s danou žalobou u soudu uspět. Nesprávná právní kvalifikace, nedostatek podmínek řízení, procesní nezpůsobilost účastníka, nesplnění poplatkové povinnosti, nesprávné označení nebo úplná absence označení podání nebude soudem považována za vadu žaloby, jelikož se nejedná o obsahové nedostatky žaloby.⁸² Zřejmé nesprávnosti v žalobě jako jsou například chyby v psaní nebo počtech jsou vadami podání, které lze odstranit.⁸³

Judikatura Nejvyššího soudu se vyjádřila k náležitostem žaloby v souvislosti s žalobou o náhradu škody takto: „*Žalobní návrh musí být jasný a určitý a musí z něho vyplývat, čeho se navrhovatel domáhá (§ 79 odst. 1 o. s. ř.). Jde-li o plnění peněžité uplatněné z důvodu náhrady škody (srov. § 80 písm. b/ o. s. ř.), musí být jasně a přesně udána peněžité částka, kterou žalobce požaduje, již je soud v*

⁸¹ PODANÝ, Jan. § 43 [Odstranění vad podání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁸² PODANÝ, Jan. § 43 [Odstranění vad podání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁸³ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 275-276.

řízení i při rozhodování vázán a od níž se jen výjimečně může odchýlit v případech uvedených v ustanovení § 153 odst. 2 o. s. ř. Jestliže žalobní návrh tyto náležitosti nemá, je povinností soudu, aby se pokusil je odstranit (§ 43 odst. 1 o. s. ř.).“⁸⁴

Velmi důležitou náležitostí žaloby je žalobní petit, kterému je třeba při odstraňování vad žaloby věnovat náležitou pozornost. Žalobní petit by měl být formulován srozumitelně a určitě tak, aby z něj bylo jednoznačné, jaké povinnosti mají být žalovanému uloženy. Soud však nemůže žalobce při odstraňování vad žaloby poučovat o tom, jakou konstrukci žalobního petitu zvolit, což vyplývá z nálezu Ústavního soudu, který uvádí: „*Požadovat po obecných soudech, aby ve smyslu ustanovení občanského soudního řádu poučovaly účastníky či jejich zástupce "o konstrukci žalobního petitu" by nepochybně vykročilo z rámce zákonem uložené poučovací povinnosti.*“⁸⁵

Dokud je podání vadné soud by neměl činit další procesní úkony jako je výzva žalobce k zaplacení soudního poplatku, posílat žalobu žalovanému k vyjádření či nařizovat ústní jednání. Ve fázi odstraňování vad žaloby se soud nezabývá nedostatky věcné legitimace ani meritorní důvodností žaloby, jelikož toto řeší až při rozhodování ve věci samé.⁸⁶

Podají-li se vady žaloby odstranit a tato splňuje všechny zákonné náležitosti, avšak soud ji považuje za nedůvodnou, tak i přesto je povinen se zabývat splněním podmínek řízení, žalobu projednat a následně o ni, byť zamítavým výrokem rozhodnout. Nedůvodnost žaloby tedy vede k zamítavému rozhodnutí ve věci. Neunese-li žalobce břemeno tvrzení a důkazní, tak to vede k zamítnutí žaloby, avšak nelze jej sankcionovat pro nesplnění zákonných náležitostí žaloby.⁸⁷

2.3.3 Podmínky řízení na straně soudu

Mezi podmínky na straně soudu patří pravomoc a příslušnost soudu. Pravomoc soudu vymezuje okruh právních věcí, které soudy projednávají a následně v rámci civilního procesu rozhodují.⁸⁸ Příslušnost určuje, který soud bude

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 6. 1970, sp. zn. 3 Cz 2/70.

⁸⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 13.07.1999III. ÚS 198/98.

⁸⁶ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9, str. 50-51.

⁸⁷ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9, str. 50-51.

⁸⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073805388, str. 94.

danou věc rozhodovat, jde tedy o vymezení působnosti jednotlivých soudů v rámci soudní soustavy, kdy se rozlišuje příslušnost věcná, místní a funkční.⁸⁹

2.3.3.1 Pravomoc soudu

Spory a jiné právní věci vyplývající ze soukromého práva jsou projednávány v občanském soudním řízení, pokud zákon nestanoví, že o nich rozhodují jiné orgány. Těmito orgány se rozumí orgány veřejné moci, které mají pravomoc autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech subjektů práva.⁹⁰ Nejvyšší soud České republiky k vymezení pravomoci uvedl následující: „*Soudní pravomocí teorie rozumí souhrn oprávnění, která zákon přiznává soudům jako orgánům státu, a to na rozdíl od oprávnění přiznaných jiným orgánům. Civilní pravomoc soudu jako jedna z podmínek řízení (§ 103 a násl. o. s. ř.), upravená v § 7 o. s. ř., tak vymezuje oprávnění českých soudů k rozhodování, a to jednak určením věcí, o nichž soudy rozhodují v civilním řízení (na rozdíl od řízení trestního, správního a ústavního soudnictví), a dále pak tyto kompetence určuje ve vztahu k jiným orgánům.*“⁹¹

Pravomoc soudů musí být za každých okolností splněna a není-li tomu tak, je soud povinen vždy takové řízení pro nedostatek pravomoci zastavit. Ačkoliv soud v takových případech řízení zastavuje, tak je současně povinen danou věc postoupit příslušnému orgánu.⁹² Tento postup vyplývá z ustanovení z § 104 odst. 1 o.s.ř. K postoupení věci příslušnému orgánu dojde, jakmile usnesení o zastavení řízení nabude právní moci. Postoupení věci příslušnému orgánu má zajistit, aby nedošlo k porušení práva na soudní ochranu.⁹³

Vzhledem k tomu, že neexistence pravomoci soudu je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení, tak vždy povede k jeho zastavení. Existence soudní pravomoci je považována za podmínku řízení primární povahy, protože má prioritu

⁸⁹ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 113.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2001, sp. zn. 26 Cdo 1024/2000.

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2020, sp. zn. 23 Cdo 62/2020.

⁹² SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 155.

⁹³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 203.

před zastavením řízení z důvodu jiných nedostatků v řízení.⁹⁴ Pokud soud dospěje k závěru o nedostatku své pravomoci, nezkoumá splnění dalších podmínek řízení, což mu v případě nedostatku pravomoci již nepřísluší. Pokud například při nedostatku pravomoci žalovaný současně nemá způsobilost být účastníkem řízení, soud nemůže řízení z důvodu této nezpůsobilosti zastavit a rozhodnout o náhradě nákladů řízení.⁹⁵

2.3.3.2 Příslušnost soudu

Po posouzení pravomoci soudu jako procesní podmínky primární povahy, soud posuzuje, zda je splněna podmínka příslušnosti, což znamená, že musí řešit, zda je řízení zahájeno u zákonného soudu, který byl určen podle pravidel příslušnosti.⁹⁶ Také judikatura dospěla k závěru, že je nutné nejprve řešit pravomoc soudu až poté místní a jinou příslušnost soudu.⁹⁷

Postupy a pravidla určující příslušnost soudů vycházejí ze zásad a cílů, které směřují k zajištění toho, že soudní řízení proběhne u soudu, který má pro danou věc optimální možnosti. Pravidla příslušnosti soudů tedy směřují k tomu, aby proces probíhal u soudu, který je nejvíce relevantní pro předmět sporu nebo jeho účastníky.⁹⁸

2.3.3.2.1 Věcná příslušnost

Právní úprava věcné příslušnosti je stanovena v ustanovení § 9 o.s.ř. a jedná se o další z podmínek na straně soudu. Zjišťování, zda je tato podmínka řízení splněna je zaměřeno především na začátek řízení, ovšem její zkoumání není vyloučeno po celou dobu řízení. Věcná příslušnost určuje, který soud bude věc projednávat a následně rozhodovat v první instanci. Soudy příslušné k řízení v prvním stupni jsou podle procesní úpravy především okresní soudy, ale mohou jimi být také krajské soudy. Věcná příslušnost okresních soudů je v občanském soudním řádu vymezena negativně, a to tak, že okresní soudy jsou příslušné k řízení

⁹⁴ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-871-9, str. 74.

⁹⁵ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 2. 1996, sp. zn. 20 Co 74/96.

⁹⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073805388, str. 99.

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2013, č. j. 6 Ads 164/2012-31.

⁹⁸ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 113.

v prvním stupni, pokud zákon nestanoví jinak.⁹⁹ Krajské soudy jsou věcně příslušné rozhodovat v prvním stupni ve věcech s vyšší mírou právní složitosti. V ustanovení § 9 odst. 2 o.s.ř. je výslovně stanoven taxativní výčet druhů sporů, pro které jsou věcně příslušné krajské soudy. Při určení věcné příslušnosti soudu je tedy rozhodující povaha dané věci.

Ve výjimečných případech může zákonem vymezenou věc projednávat a rozhodovat jako soud první instance také Nejvyšší soud České republiky. Věcná příslušnost Nejvyššího soudu musí být stanovena zvláštním právním předpisem. Takovou příslušnost stanoví zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém v ustanovení § 51, podle něhož Nejvyšší soud rozhoduje v prvním stupni o uznání pravomocného cizího rozhodnutí například ve věcech prohlášení manželství za neplatné či rozvodu manželství.¹⁰⁰

Vzhledem k tomu, že věcná příslušnost soudu je jednou z podmínek řízení ve smyslu ustanovení § 103 a násl. o.s.ř., tak její nedostatek vede v odvolacím řízení ke zrušení odvolacím soudem podle ustanovení § 219a odst. 1 písm. a) o.s.ř.¹⁰¹

Věcná příslušnost může být zkoumána kdykoliv během soudního řízení, a to nejen z vlastní iniciativy soudu, ale i na základě námítky některého z účastníků řízení, a to dokud o této příslušnosti není pravomocně rozhodnuto. Na nedostatek v podobě věcné nepřislušnosti tedy může být soud upozorněn kdykoliv v průběhu řízení a je vždy povinen se takovým nedostatkem zabývat.

V případě, že účastník řízení vznese námitku nedostatku věcné příslušnosti soudu, u kterého bylo řízení zahájeno, vznikne tzv. spor o příslušnost. Tento spor nespadá do kompetence soudu prvního stupně, který je v takovém případě povinen předložit otázku věcné příslušnosti k rozhodnutí soudu vyšší instance. Tímto soudem je buď vrchní soud, pokud se spor týká otázky, zda věc spadá do věcné příslušnosti vrchních, krajských a okresních soudů, nebo Nejvyšší soud, pokud by věc měla spadat do jeho věcné příslušnosti.¹⁰²

⁹⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073805388, str. 100-101.

¹⁰⁰ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 60.

¹⁰¹ JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.1.2023. Vydání čtvrté, doplněné a upravené. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-644-0, str. 86-88.

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. 29 NSČR 75/2011.

Soud, kterému věc byla předložena k rozhodnutí o věcné příslušnosti, pokud dospěje k závěru, že je dán u předkládajícího soudu její nedostatek současně označí soud, kterému jako věcně příslušnému má být věc postoupena. Předkládající soud následně postoupí věc soudu stanovenému soudem vyšší instance, čímž pro něj fáze přípravy jednání končí a tuto přípravu jednání bude následně realizovat soud, kterému je věc postoupena.

2.3.3.2.2 Funkční příslušnost

Teorie dále rozlišuje funkční příslušnost, která je některými autory považována za zvláštní druh věcné příslušnosti.

Někdy je také vnímána jako specifická kategorie věcné příslušnosti, neboť stejně jako příslušnost věcná rozlišuje působnost mezi soudy vertikálně, tedy podle hierarchického uspořádání v rámci soudního systému. Funkční příslušnost určuje, který soudní orgán je oprávněn rozhodovat o opravném prostředku proti rozhodnutí vydanému soudem nižší instance.¹⁰³

Lze tedy shrnout, že funkční příslušnost na rozdíl od příslušnosti věcné neurčuje, který článek soudní soustavy má rozhodovat v prvním stupni, ale vymezuje rozsah působnosti soudů různých článků soudní soustavy při projednávání téže věci v jednotlivých soudních instancích.¹⁰⁴

2.3.3.2.3 Místní příslušnost

Místní příslušnost je upravena v ustanovení § 84 a násl. o.s.ř. a určuje, který konkrétní soud ze soudů stejného článku soudní soustavy má věc projednat a následně o ní rozhodnout.¹⁰⁵

Obecným místně příslušným soudem pro fyzické osoby je soud určený primárně podle bydliště žalovaného a pro právnické osoby soud podle jejich sídla zapsaného v obchodním rejstříku, podrobná pravidla pro určení obecného soudu jsou obsažena v ustanovení § 85-86 o.s.ř. Vedle obecného soudu si žalobce může v případech stanovených v § 87 o.s.ř. zvolit místně příslušný soud, jedná se o místní

¹⁰³ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 65.

¹⁰⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073805388, str. 103.

¹⁰⁵ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9, str. 79.

příslušnost danou na výběr. Ve věcech vymezených taxativně v ustanovení § 88 o.s.ř. platí tzv. výlučná místní příslušnost, která má přednost před příslušností obecnou a na výběr danou, kdy vylučuje jejich použití¹⁰⁶ a je striktně aplikována například v řízeních týkajících se práv k nemovitostem. Při stanovení tohoto druhu místní příslušnosti se zákonodárce se zaměřil zejména na praktické hledisko, tedy vybrat konkrétní soud, který zajistí ekonomii řízení a jednoduše dostupné důkazy.¹⁰⁷

Postup soudu při řešení místní příslušnosti je upraven v ustanovení § 105 o.s.ř. Soud se může svou místní příslušností zabývat jen do skončení přípravného jednání. Pokud ho neprovádí, tak jen do doby, než začne jednat ve věci samé, čímž se rozumí okamžik přednesení žaloby žalobcem nebo její přečtení předsedou senátu.¹⁰⁸ Po tomto okamžiku soud již z vlastní iniciativy nemůže vyslovit svou místní nepřislušnost a může tak učinit pouze na základě námítky účastníka, ale jen takové, kterou účastník uplatní nejpozději při prvním procesním úkonu, který mu přísluší.

Nedostatek místní příslušnosti nevede k zastavení řízení, ale podle § 105 odst. 2 o.s.ř. k vyslovení takové nepřislušnosti a následnému postoupení věci soudu, který je v dané věci místně příslušný. Jedná se tedy o odstranitelný a zhojitelný nedostatek podmínky řízení specifický v tom, že pokud soud svou místní nepřislušnost nevysloví a současně ani žalovaný včas danou nepřislušnost nenamítne, dojde ke zhojení takového nedostatku.¹⁰⁹ Ustanovení § 105 odst. 1 o.s.ř. podporuje zásadu hospodárnosti řízení tím, že umožňuje řešení místní příslušnosti soudem pouze v zákonem vymezeném časovém okamžiku, jinak je případný nedostatek místní příslušnosti považován za zhojený.¹¹⁰ Procesní úprava dává možnost soudu, kterému byla věc postoupena nesouhlasit s postoupením a v takovém případě o místní příslušnosti rozhodne závazně jeho nadřízený soud, tedy pokud již o této otázce nerozhodoval soud odvolací. Podle judikatury Nejvyššího soudu České republiky nelze postupovat věc soudu danému na výběr.¹¹¹

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 22 Cdo 5502/2015.

¹⁰⁷ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-871-9, str. 81-84.

¹⁰⁸ J. Bureš, L. Drápal, M. Mazanec, Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání, Praha 1996, str. 220- 221.

¹⁰⁹ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-871-9, str. 82.

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2017, sp. zn. 23 Cdo 3347/2016.

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 30 Cdo 1389/2016.

2.3.3.3 Řádné obsazení soudu

Tato podmínka na straně soudu vychází z práva na spravedlivý proces a ústavní zásady zákonného soudce ve smyslu ustanovení čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, která stanoví, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci.¹¹² Právo na zákonného soudce podle Ústavního soudu představuje „pro každého účastníka řízení stejně cennou záruku, že k rozhodnutí jeho věci jsou povolávány soudy a soudci podle předem daných zásad (procesních pravidel) tak, aby byla zachována zásada pevného přidělování soudní agendy, a aby byl vyloučen – pro různé důvody a rozličné účely - výběr soudů a soudců "ad hoc".¹¹³

V rámci zkoumání splnění podmínky řádného obsazení soudu je zjišťováno, zda věc bude projednávat zákonný soudce v souladu pravidly v rozvrhu práce. Nesplnění této podmínky, tedy vydání rozhodnutí soudem, který nebyl řádně obsazen, může vést k jeho zrušení prostřednictvím podání žaloby pro zmatečnost.¹¹⁴

2.3.4 Podmínky na straně účastníků

Subjektem civilního procesu jsou vedle soudu také účastníci řízení.¹¹⁵ Účastníci řízení jsou neodmyslitelnou součástí každého civilního procesu, neboť řízení neexistuje bez účastníka. V případě řízení nesporného stačí aby v řízení vystupoval pouze jeden účastník řízení, zatímco v řízení sporném musí v řízení vždy figurovat minimálně dva účastníci řízení, kteří jsou v pozici žalobce a žalovaného.¹¹⁶ Na účastníky řízení zákon klade nutnost splnění určitých předpokladů, které soud řeší v rámci přípravy jednání, kdy soud posuzuje způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, existenci plné moci a řádného zastoupení.

¹¹² SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 27.

¹¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 2. 1996, sp. zn. III. ÚS 232/95.

¹¹⁴ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str.158.

¹¹⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Praktikum civilního procesu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-785-6, str. 63.

¹¹⁶ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 130.

2.3.4.1 Způsobilost být účastníkem řízení (procesní subjektivita)

K tomu, aby účastník řízení disponoval procesní subjektivitou je zapotřebí, aby měl právní způsobilostí být nositelem procesních práv a povinností. Ustanovení § 19 o.s.ř. upravující způsobilost být účastníkem řízení vychází z hmotněprávní úpravy právní osobnosti v ustanovení § 15 odst. 1 občanského zákoníku.¹¹⁷ Vznik a zánik procesní subjektivity fyzických a právnických osob se shoduje s počátkem a koncem jejich právní osobnosti.¹¹⁸ Pokud jde o způsobilost být účastníkem řízení, tak zákon nečiní žádné rozdíly mezi fyzickou osobou a fyzickou osobou podnikatelem.¹¹⁹

2.3.4.1.1 Postup soudu a procesní nástupnictví při ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení

Nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení existující už v okamžiku jeho zahájení je považován za neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, který vede podle § 104 odst. 1 o.s.ř. k zastavení řízení.¹²⁰ V případě fyzických osob se jedná typicky o situace, kdy osoba před zahájením řízení zemřela, čímž ztratila podle hmotného práva právní osobnost a současně procesní subjektivitu.¹²¹ Obdobně pokud byla v žalobě jako účastník řízení označena právnická osoba, která není zapsána ve veřejném rejstříku nebo zanikla před zahájením řízení, jde o nezpůsobilost být účastníkem řízení, protože takové osoby nemohou vstupovat do procesních vztahů.¹²²

Naproti tomu, pokud nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení nastane až po jeho zahájení v důsledku úmrtí fyzické osoby nebo zániku právnické osoby, tak nedochází hned k zastavení řízení, ale jde o vytvoření procesní překážky v postupu řízení, kdy se soud řídí ustanovením § 107 o.s.ř. upravujícím procesní

¹¹⁷ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 132.

¹¹⁸ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 69.

¹¹⁹ JIRSA, J. a spol.. Občanský soudní řád, 1. část: Soudcovský komentář, § 19. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-21]. ASPI_ID KO99_p2a1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 05. 2021, sp. zn. 30 Cdo 207/2021.

¹²¹ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 108.

¹²² DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 718.

nástupnictví.¹²³ Podle charakteru překážky soud v řízení buď pokračuje nebo ho přerušuje. O procesním nástupnictví rozhoduje soud usnesením, kterým rozhodne, s kým bude v řízení na straně žalobce nebo žalovaného pokračováno. Procesní nástupnictví spočívá v převzetí práv a povinností podle hmotného práva po účastníkovi, který zanikl.¹²⁴

Co se týče procesních nástupců fyzických osob, tak jsou jím nejčastěji dědici zůstavitele případně odkazovník. Při rozhodování o procesním nástupnictví při úmrtí účastníka soud není vázán návrhy procesních stran týkajícími se určení procesního nástupce.¹²⁵ V případě procesního nástupnictví právnických osob se v řízení pokračuje především s jejími právními nástupci při jejich zániku. Právní nástupci právnické osoby jsou určeni zákonem, přičemž v různých situacích, jako jsou fúze, převod jmění, změna právní formy, rozštěpení či vymazání z veřejného rejstříku, přechází práva a povinnosti na nástupnické subjekty podle zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.¹²⁶

Při posuzování způsobilosti být účastníkem řízení mohou nastat specifické situace, kdy se soud ještě před samotným zastavením řízení pokouší tento nedostatek zhojit, avšak jeho postup nespočívá v rozhodování o procesním nástupnictví. Může se jednat například o situaci, kdy osoba označená v žalobě není evidována v centrální evidenci obyvatel. Tato skutečnost by pro soud neměla automaticky znamenat postup směřující k zastavení řízení pro nezpůsobilost být účastníkem řízení a dovození závěru, že daná osoba neexistuje. Naopak, soud by měl zaujmout aktivní přístup a vyžádat si zprávy od dalších orgánů veřejné správy.¹²⁷ Současně však judikatura dospěla k závěru, že pokud je žalovaný označený přesně, určitě a srozumitelně, avšak nemá a ani nemůže mít způsobilost být účastníkem řízení, jedná se o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení

¹²³ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 69.

¹²⁴ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 722.

¹²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2013, sp. zn. 28 Cdo 3631/2012.

¹²⁶ PŘIDAL, Ondřej. § 107 [Procesní nástupnictví]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 14.

¹²⁷ PŘIDAL, Ondřej. § 104 [Nedostatky podmínky řízení]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

vedoucí bez dalšího k zastavení řízení a není důvod žalobce vyzývat k odstranění vad žaloby.¹²⁸

Další specifická situace při posuzování způsobilosti být účastníkem řízení může nastat u právnické osoby, pokud byl před zahájením řízení podán u příslušného soudu návrh na zrušení zápisu o výmazu právnické osoby, která zanikla výmazem z rejstříku. V takovém případě nedochází automaticky k zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o.s.ř. jako v případě absence procesní subjektivity u fyzických osob. Soud obvykle řízení přeruší a k zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř. dojde pouze v případě, že návrh na zrušení zápisu o výmazu dotčené právnické osoby bude pravomocně zamítnut.¹²⁹ Změna obchodního jména účastníka řízení nemá vliv na jeho způsobilost být účastníkem řízení ani na jeho procesní způsobilost.¹³⁰

2.3.4.2 Procesní způsobilost

Procesní subjektivita spočívá ve schopnosti být účastníkem v civilním procesu, naproti tomu procesní způsobilost lze definovat jako schopnost v tomto procesu samostatně jednat.¹³¹ Procesní způsobilost ve smyslu § 20 odst.1 o.s.ř. znamená schopnost účastníka řízení samostatně vystupovat před soudem v rozsahu v jakém je svéprávný podle hmotného práva. Plnou svéprávnost nabývá fyzická osoba podle hmotného práva dosažením zletilosti, ovšem v průběhu života může být svéprávnost rozhodnutím soudu omezena. Co se týče procesní způsobilosti u právnických osob, tak tato u nich splývá se způsobilostí být účastníkem řízení. U existující právnické osoby pro soud tedy není podstatné řešit, zda má tato procesní způsobilost, ale měl by se zabývat tím, kdo za ni jedná. Výčet osob, které jsou procesně způsobilé jednat za právnickou osobu je vymezen ve výčtu ustanovení § 21 o.s.ř.¹³² Nedostatek procesní způsobilosti může existovat od počátku řízení, avšak může se objevit také kdykoliv v průběhu řízení například když dojde k omezení účastníka ve svéprávnosti. Nastane-li tento odstranitelný nedostatek podmínky řízení, musí soud činit vhodná opatření k jeho odstranění, zejména

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2003, 33 Odo 410/2003.

¹²⁹ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 108.

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2227/2000.

¹³¹ JIRSA, J. a spol., V. Občanský soudní řád, 1. část: Soudcovský komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer.

¹³² WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 134.

zajistit, aby byl dotčený účastník zastoupen svým zákonným zástupcem. Pokud dotčený účastník zákonného zástupce nemá, soud může vyčkat na jeho ustanovení či dát k ustanovení zástupce podnět, což činí také v případě, když zákonný zástupce nemůže účastníka zastupovat z důvodu střetu zájmu. Pokud hrozí nebezpečí z prodlení může soud vzniklou situaci řešit ustanovením opatrovníka podle ustanovení § 29 odst. 1 a 2 o.s.ř.¹³³ Účastník s procesní způsobilostí jedná v řízení samostatně, přičemž pokud procesní způsobilost nemá, jedná prostřednictvím zástupce. Pokud osoba bez procesní způsobilosti učiní procesní úkon, tak tento nedostatek způsobilosti brání tomu, aby soud o tomto úkonu jednal. Podle judikatury jde o neodstranitelný nedostatek řízení, který vede k zastavení řízení o takovém úkonu.¹³⁴ Je důležité odlišit, že nedostatek procesní způsobilosti účastníka nebrání v tom, aby byl účastníkem řízení, pouze vede k nutnosti jeho zastoupení v řízení.¹³⁵

2.3.4.3 Plná moc pro zástupce a způsobilost být zástupcem

Účastník řízení nemusí svá práva a povinnosti v průběhu řízení vykonávat sám. Má právo zvolit si k tomuto účelu zástupce (zmocněnce). Rozhodne-li se účastník řízení nechat se v řízení někým zastoupit, tak je podmínkou na straně účastníka prokázat soudu plnou moc takového zmocněnce. Smysl uvedeného spočívá v tom, aby si soud skutečně ověřil, že jedná se zmocněncem účastníka, jehož postavení zástupce je řádně prokázáno, což soud řeší již v rámci přípravy řízení.¹³⁶

Účastník řízení může svému zmocněnci udělit tzv. procesní či prostou plnou moc. V případě procesní plné moci je zastoupení uděleno bez omezení oprávnění zástupce pro celé řízení a tento druh plné moci lze udělit pouze advokátovi. Za omezení plné moci se podle judikatury nepovažuje, pokud je udělena jen na určitou část řízení například pro odvolací řízení. Naproti tomu prostá plná moc opravňuje zmocněnce vykonávat při zastoupení účastníka jen ty úkony, které jsou v ní výslovně uvedeny.¹³⁷ Účastník řízení má tedy možnost nechat se zastoupit

¹³³ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 115.

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího České republiky soudu ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3078/2011.

¹³⁵ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 135.

¹³⁶ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 217.

¹³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2439/2007.

advokátem, což je zmocněnec podle § 25 o.s.ř. s odbornou profesní způsobilostí nebo tzv. obecným zmocněncem podle § 27 o.s.ř. což je jakákoliv plně svéprávná fyzická osoba, která se narozdíl od advokáta v řízení nemůže nechat zastoupit a může jednat jediňe osobně.

2.3.5 Negativní procesní podmínky

Negativní procesní podmínky představují překážky spojené přímo s předmětem řízení, nikoli s jeho účastníky a pro další postup v řízení, a tedy i rozhodování ve věci je třeba, aby se v řízení nevyskytly.¹³⁸ Mezi tyto překážky v řízení patří procesní podmínky, které se vztahují k principu *ne bis in idem* (ne dvakrát o tomtéž) a je pro ně charakteristický společný požadavek totožnosti věci. Jedná se konkrétně o dvě podmínky řízení a to, překážku již zahájeného řízení v téže věci (*litispendence*) a překážku věci pravomocně rozhodnuté (*rei iudicatae*), jejichž nedostatek nelze odstranit.¹³⁹

2.3.5.1 Překážka věci pravomocně rozhodnuté (*rei iudicatae*)

Tato překážka nastává v situaci, pokud o konkrétní věci bylo již soudem pravomocně rozhodnuto, kdy ustanovení § 159a odst. 4 o.s.ř. vylučuje možnost jejího opětovného projednávání. V takových situacích musí být řízení vždy zastaveno podle § 104 odst. 1 o.s.ř., neboť takový nedostatek nelze nijak odstranit ani zhojit.

O stejnou věc se jedná, pokud je v rámci nového řízení v žalobě uplatněn nárok či požadavek na určení právního stavu, o kterém již bylo pravomocně rozhodnuto, tento je založen na stejném skutkovém stavu a týká se stejných subjektů. Stejným skutkovým stavem se rozumí situace, kdy žalobce uplatňuje opakovaný nárok opřený o totožný skutkový stav, který má být podřazen pod stejné ustanovení hmotného práva jako ve věci, o které již bylo soudem pravomocně rozhodnuto.

Při posuzování, zda novému projednávání věci brání překážka *rei iudicatae*, musí soud zvážit, že určitý skutek může podle hmotného práva zakládat více různých nároků, většinou ve spojení s dalšími rozhodujícími skutečnostmi.

¹³⁸ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. *Civilní proces*. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 160.

¹³⁹ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 218.

Například se může jednat o vyklizení bytu, kdy soud musí vzít v potaz, že vlastník může požadovat vyklizení bytu na základě různých skutkových okolností. Taková situace nezakládá překážku rei iudicatae, neboť se žalobce domáhá plnění ze stejného základního skutkového stavu, ale z uvádí odlišný právní důvod.¹⁴⁰

2.3.5.2 Překážka věci zahájené (litispence)

Jedná se o nedostatek podmínky, který má pro řízení stejné důsledky jako překážka rei iudicatae, tedy vede rovněž k zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o.s.ř. Je třeba vždy zastavit řízení v téže věci později zahájené, kterého se překážka litispence týká. Překážka věci zahájené nastane, pokud je předmětem pozdějšího soudního řízení stejný nárok, o kterém již bylo zahájeno jiné řízení, jež se týká stejného předmětu i osob. O stejný předmět řízení se jedná, pokud nárok uplatněný žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení jako stejný požadavek v jiném již zahájeném řízení. O stejné osoby jde v řízení i v případě, kdy v pozdějším řízení vystupují právní nástupci dřívějších účastníků.¹⁴¹ Pro vytvoření této překážky není podstatné, zda subjekty řízení mají stejné procesní postavení či nikoli, kdy se jedná například o podání žaloby na vypořádání společného jmění manželů zvláště každým z manželů.¹⁴²

2.3.6 Činnost soudu po zahájení řízení předcházející jednání

Procesní úprava umožňuje soudu rozhodnout ve věci samé ve zkráceném řízení bez jednání a slyšení žalovaného platebním rozkazem, čímž je akcentována rychlost a hospodárnost řízení. Je věcí úvahy soudu, zda při splnění zákonných podmínek vydá platební rozkaz nebo zda využije některý z institutů přípravy jednání a nařídí jednání.¹⁴³ V rámci přípravy jednání může soud dospět k závěru, že v konkrétní věci není třeba jednání nařídít a lze o ní rozhodnout bez nařízení jednání.¹⁴⁴ Taková možnost postupu v řízení je upravena v ustanovení § 115a o.s.ř.

¹⁴⁰ SVOBODA, Karel. a) Překážka věci pravomocně rozhodnuté. In: SVOBODA, Karel. Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 291, marg. č. 132.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4951/2009.

¹⁴² SVOBODA, Karel. § 83 [Překážka věci zahájené]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.

¹⁴³ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 1147-1148.

¹⁴⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-51-6, str. 46.

Ustanovení § 100 odst. 1 o.s.ř. ukládá soudu, aby po zahájení řízení postupoval i bez návrhů účastníků tak, aby věc co nejrychleji projednal a rozhodl, kdy při tomto postupu má usilovat o smírné vyřešení sporu. K tomuto cíli může vést zapojení mediátora, což upravuje ustanovení § 100 odst. 2 o.s.ř. Všechny shora uvedené instituty může soud využít při svém postupu po zahájení řízení a tyto mají vliv na průběh přípravy jednání.

2.3.6.1 Nařízení mediace

Soud může, považuje-li to za vhodné a účelné nařídit účastníkům řízení první setkání s mediátorem, kdy za tímto účelem řízení přeruší, maximálně však na dobu tří měsíců. Rozhodne-li se soud pro takový postup, vydá o tom usnesení, v němž rozhodne o přerušení řízení a současně o nařízení prvního setkání s konkrétním mediátorem.¹⁴⁵

2.3.6.2 Soudní smír

Ustanovení § 100 odst. 1 o.s.ř. ukládá soudu od počátku řízení usilovat o to, aby došlo ke smírnému vyřešení sporu, a to i v situaci, kdy jsou účastníci řízení procesně pasivní. Uzavřít soudní smír lze v kterékoli fázi soudního řízení a soud má o něj usilovat i v rámci přípravy jednání, což vede k eliminaci případných průtahů v řízení.¹⁴⁶ Uzavření soudního smíru je kromě rozhodnutí soudu o samotné věci jeden z možných způsobů ukončení soudního řízení řešící předmět sporu.

Soudní smír představuje dohodu mezi stranami civilního soudního sporu, která je uzavřena během řízení. Tato dohoda umožňuje stranám, aby si mezi sebou vzájemně upravili svá subjektivní hmotná práva a povinnosti, jež jsou předmětem jejich sporu, přičemž tato musí splňovat všechny zákonné požadavky kladené na právní úkon. Smír může ve svém věcném rozsahu sahat i mimo původní rámec předmětu řízení. Soudní smír je možný jen v případech, kde hmotné právo umožňuje úpravu práv a povinností dohodou stran, a zároveň nesmí být v rozporu s právními předpisy. V takovém případě soud usnesením rozhodne o schválení smíru.

¹⁴⁵ SVOBODA, Karel. § 100 [Postup soudu po podání žaloby]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.

¹⁴⁶ JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.1.2023. Vydání čtvrté, doplněné a upravené. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-644-0, str 642.

Usnesení soudu o schválení smíru má stejné právní účinky jako rozsudek, kdy toto je vykonatelným právním titulem.¹⁴⁷ Uzavřením soudního smíru a jeho schválením soudem je řízení skončeno a končí tím samozřejmě i činnosti soudu v rámci přípravy jednání. Institut soudního smíru v sobě zahrnuje procesní aspekty, bez nichž by se tento smír jevil pouze jako obyčejná mimosoudní dohoda, která by nezahrnovala vlastnosti jako je právní moc či vykonatelnost. Procesní dimenze zahrnuje vzájemnou shodu stran na ukončení sporu specifickým způsobem, kterým je usnesení o schválení smíru soudem, jenž má účinky jako pravomocný rozsudek.¹⁴⁸

2.3.6.3 Platební rozkaz

Soud může přistoupit k rozhodnutí platebním rozkazem v případech, kdy žalobce uplatňuje ve své žalobě právo na zaplacení peněžité částky a uplatněné právo vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem. Jedná se o meritorní rozhodnutí, jenž může soud vydat ve zkráceném řízení bez toho, aniž by jeho vydání žalobce navrhl a současně i bez slyšení žalovaného. Ačkoliv vydání platebního rozkazu závisí na úvaze soudu, tak musí být pro jeho vydání splněny zákonné podmínky. Soud nepostupuje odlišně v případě žalob, u nichž později vydá platební rozkaz, ve srovnání s ostatními žalobami. Po zahájení řízení tedy zkoumá případné vady žaloby a činí nezbytné kroky vedoucí k jejich odstranění a také zkoumá a řeší splnění podmínek řízení.¹⁴⁹ Tyto činnosti soudu jsou shodné jako při přípravě jednání ve věcech, v nichž nedojde k vydání platebního rozkazu. Samotné vydání platebního rozkazu je rozhodnutím ve věci samé, avšak dochází k tomu v rámci přípravy jednání, která v případě podání odporu následně pokračuje. Pokud soud v dané věci nebude postupovat vydáním platebního rozkazu, tak má podle zákonné úpravy nařídit jednání, takže musí realizovat jeho přípravu.

¹⁴⁷ BENDA, Ondřej. Soudní smír. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

¹⁴⁸ ŠAMLOT, Jan. 1.2 Procesní rovina smíru. In: ŠAMLOT, Jan. Výkon soudního smíru. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 6–7.

¹⁴⁹ KNAPILOVÁ, Alena. Platební rozkaz. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

2.3.6.4 Rozhodnutí věci bez nařízení jednání

Procesní úprava stanoví výjimku z obecného pravidla, že pro rozhodnutí věci samé musí soud nařídit jednání, v situaci, kdy výsledky přípravy jednání umožňují soudci dospět k závěru, že všechna zjištění o právně významných skutečnostech lze učinit jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci souhlasí s rozhodnutím bez nařízení jednání nebo se výslovně vzdali práva účastnit se na projednání věci. Takto může soud postupovat jen pokud na základě účastníky předložených listin byl náležitě zjištěn skutkový stav, v opačném případě musí nařídit jednání.¹⁵⁰ Rozhodnutí soudu učiněné bez nařízení jednání nelze odůvodnit tím, že některý z účastníků neunesl břemeno tvrzení či důkazní.¹⁵¹ Pro rozhodnutí soudu bez nařízení se soud za splnění zákonných podmínek rozhodne v průběhu přípravy jednání.

2.3.7 Činnost soudu při přípravě jednání

Jakmile jsou odstraněny případné vady žaloby, splněny podmínky řízení, připravuje soud jednání tak, aby bylo možné ve věci rozhodnout již při jediném jednání. To platí samozřejmě za předpokladu, že nedošlo k odmítnutí žaloby, zastavení řízení pro nedostatek podmínek, ve věci nebylo pravomocně rozhodnuto v rozkazním řízení, bez nařízení jednání nebo řízení neskončilo schválením soudního smíru. Volba způsobu, jak soud jednání připraví závisí zásadně na jeho úvaze. Při tomto postupu může soud v závislosti na složitosti věci a okolnostech případu využít prostou nebo kvalifikovanou výzvu k vyjádření nebo institut přípravného jednání.¹⁵² Dále může zvolit postupy upravené v ustanovení § 114a odst. 2 o.s.ř.

2.3.7.1 Výzvy k vyjádření

Během přípravy jednání se předseda senátu snaží zajistit co nejvíce podkladů pro jednání a následné rozhodnutí ve věci samé. Za tímto účelem činí různá opatření, mezi něž patří výzvy adresované účastníkům řízení směřující ke

¹⁵⁰ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 812-13.

¹⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1198/2003.

¹⁵² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 212-214.

zjištění potřebných skutečností o danému případu. Výzvy soudu jsou adresované především žalovanému, kdy tyto směřují k písemnému vyjádření stanoviska procesní strany a k uvedení jejich tvrzení včetně případného označení důkazů. Tento postup umožňuje předsedovi senátu získat ucelený přehled o věci a zajišťuje, že nařízené jednání bude probíhat na základě dostupných a relevantních právních skutečností.¹⁵³

Za tímto účelem lze v zákonné úpravě rozlišit dva druhy výzev, které mají pro účastníky řízení a následný postup soudu odlišné následky. V ustanovení § 114a odst. 2 písm. a) o.s.ř. je obsažena úprava tzv. prosté výzvy a v ustanovení § 114b o.s.ř. tzv. kvalifikované výzvy.

2.3.7.1.1 Prostá výzva

Výzva podle ustanovení § 114a odst. 2 písm. a) o.s.ř. se podle procesní úpravy použije v situaci, kdy se tato jeví s ohledem na povahu věci účelnou.¹⁵⁴ Použití této výzvy závisí na úvaze soudu, který může nařídit jednání i bez výzvy žalovanému k vyjádření. Neúčelnost výzvy však lze předem těžko odhadovat, a proto by tato měla být spíše pravidlem, neboť vyjádření žalovaného může výrazně přispět k následnému hladšímu průběhu řízení.¹⁵⁵ Vyzývat žalovaného k vyjádření prostou výzvou nemá smysl v případech, kdy je soudu známo, že žalovaný je procesně pasivní, protože v takovém případě by prostá výzva představovala pouze zbytečné nežádoucí průtahy v řízení. Dále se stanovisko žalovaného nezjišťuje v jednoduchých případech, kdy se to jeví neúčelným a postačí vyjádření žalovaného až při samotném jednání.¹⁵⁶ Pokud se soud rozhodne žalovaného vyzvat k vyjádření k žalobě prostou výzvou, tak většinou neočekává v dané věci rozsáhlejší dokazování ani mnoho sporných skutečností.

Prostá výzva je obvykle soudem realizována formou jednoduchého usnesení, v němž je žalovaný vyzván, aby se vyjádřil, zda souhlasí s nárokem uvedeným v žalobě, případně aby uvedl, v jakém rozsahu. Dále výzva zpravidla směřuje k vyličení rozhodných skutečností týkajících se dané věci, k označení

¹⁵³ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 221.

¹⁵⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-51-6, str. 47.

¹⁵⁵ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 221.

¹⁵⁶ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 782-783.

důkazů k prokázání tvrzených skutečností a k předložení listin, kterých se žalovaný dovolává. Na rozdíl od kvalifikované výzvy, která obsahuje poučení o negativních následcích v případě nevyjádření se žalovaného, prostá výzva takové poučení neobsahuje, neboť sama o sobě žádné negativní následky žalovanému nezpůsobuje.

Je-li to potřebné, může soud v některých situacích přistoupit k vynucení vyjádření žalovaného pomocí ukládání pořádkových opatření podle § 53 o.s.ř. K uložení takového pořádkového opatření může dojít také, je-li pravděpodobné, že žalovaný má u sebe nějaký důkaz, který je pro dané řízení nezbytné předložit. V praxi je prostá výzva zpravidla spojena s výzvou podle § 115a o.s.ř., podle níž se mají účastníci řízení vyjádřit, zda souhlasí s rozhodnutím ve věci bez nařízení a tato je doručována současně s žalobou.¹⁵⁷

2.3.7.1.2 Kvalifikovaná výzva

V případě kvalifikované výzvy jde o institut přípravy jednání, který se provádí se záměrem, aby následně mohl soud věc rozhodnout při prvním jednání.¹⁵⁸ Smyslem této výzvy je zjistit, které skutečnosti jsou mezi účastníky nesporné a nebudou předmětem dokazování a které jsou sporné a bude je třeba řešit při dokazování.¹⁵⁹ Jedná se o právní institut přípravy jednání, který je prováděn soudem prvního stupně ve sporném řízení. Kvalifikovaná výzva umožňuje soudu v případě nečinnosti žalovaného rozhodnout na úkor procesního dokazování, a to rozsudkem pro uznání.¹⁶⁰

2.3.7.1.2.1 Předpoklady pro vydání kvalifikované výzvy

Použití kvalifikované výzvy závisí na úvaze soudu, který však musí respektovat splnění zákonných předpokladů. Soud může vyzvat žalovaného k vyjádření kvalifikovanou výzvou v případě, že žalovaný na prostou výzvu řádně a včas nereaguje nebo místo výzvy prostě.¹⁶¹ Zákonné podmínky stanovené pro

¹⁵⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 215-216.

¹⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1197/2004.

¹⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 26 Cdo 1253/2005.

¹⁶⁰ SVOBODA, Karel. § 114b [Kvalifikovaná výzva k vyjádření]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

¹⁶¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 216.

vydání kvalifikované výzvy jsou vymezeny neurčitými právními pojmy tak, že to vyžaduje „povaha věci nebo okolnosti případu“. Tyto poměrně neurčité předpoklady kvalifikované výzvy specifikoval blíže Nejvyšší soud České republiky ve své judikatuře následujícím způsobem.

Okolnosti případu vyžadují vydání usnesení podle § 114b o.s.ř., když ve sporu existují mimořádné skutečnosti, k nimž je potřeba vyjádření žalovaného k tomu, aby soud připravil první jednání tak, aby o něm mohl zpravidla současně i rozhodnout. Existence těchto mimořádných skutečností mnohdy neznamena, že jde o povahu věci, jejíž skutkový stav by bylo složité zjistit, ovšem soud pro přípravu daného jednání potřebuje stanovisko žalovaného.¹⁶²

Povaha věci vyvolává potřebu vydat kvalifikovanou výzvu, pokud se v dané věci předpokládá při zjišťování skutkového stavu věci mnoho odlišných tvrzení a důkazů, v důsledku čehož je zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížné a bez stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby byl soud schopen o takové věci rozhodnout.¹⁶³

Další požadavky, které vyplývají z procesní úpravy pro vydání kvalifikované výzvy je splnění podmínek řízení včetně bezvadné žaloby. Žaloba by měla obsahovat všechna právně významná skutková tvrzení, aby u případného následného rozsudku pro uznání bylo možné bez pochybností určit existenci a rozsah překážky rei iudicatae.¹⁶⁴

Současně judikatura Nejvyššího soudu České republiky dospěla k závěru, že použití kvalifikované výzvy je vyloučeno ve zcela jednoduchých věcech nevyžadujících rozsáhlejší přípravu jednání.^{165 166}

Vydání kvalifikované výzvy neodůvodňuje povaha věci ani okolnosti případu také pokud je žaloba zjevně bezdůvodná, tedy je zjevné, že žalovaný nárok nemohl vzniknout.¹⁶⁷ Také pokud se již v řízení podařilo zjistit základ obrany žalovaného proti předmětné žalobě, nevyžaduje povaha věci ani okolnosti případu použití kvalifikované výzvy.¹⁶⁸ Kvalifikovanou výzvu nelze vydat také

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015.

¹⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015.

¹⁶⁴ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 791.

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1197/2004.

¹⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003.

¹⁶⁸ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-51-6, str. 55.

v případech, kdy z žaloby vyplývá, že dohoda účastníků, z níž vychází žalobou uplatněný nárok byla uzavřena s úmyslem obejít zákon.¹⁶⁹

Vydání kvalifikované výzvy k vyjádření podléhá také dalším omezením, kdy zákonná úprava její vydání neumožňuje. Jedná se o věci, v nichž nelze schválit smír a dále o situaci, kdy je žalovaný ke dni zahájení řízení či ke dni vstupu do řízení osobou nezletilou, která není plně svéprávná. Posledním případem, který brání vydání kvalifikované výzvy je skutečnost, že již proběhlo přípravné jednání či první jednání ve věci.¹⁷⁰

Kvalifikovanou výzvu může soud vydat podle procesní úpravy také, pokud ve věci rozhodl platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, kdy neplatí požadavek, aby to vyžadovala povaha věci nebo okolnosti případu.¹⁷¹

2.3.7.1.2.2 Náležitosti kvalifikované výzvy

Soud vydává kvalifikovanou výzvu v samostatném usnesení nebo kvalifikovaná výzva může být jako samostatný výrok součástí platebního, elektronického platebního rozkazu či evropského platebního rozkazu.

Ve výroku usnesení obsahujícího kvalifikovanou výzvu soud žalovanému ukládá, aby se písemně ve věci ve stanovené lhůtě vyjádřil. Žalovaný se vyzývá, aby soudu sdělil, zda nárok zcela uznává a pokud ho zcela neuzná, aby uvedl pro svou obranu rozhodující skutečnosti a označil důkazy, kterými hodlá prokázat svá tvrzení, a aby současně ke svému vyjádření připojil listinné důkazy. Stejně jako žalobce při podání žaloby, není ani žalovaný povinen jím uvedené skutkové okolnosti právně kvalifikovat.¹⁷²

Lhůta k vyjádření žalovaného nesmí činit podle ustanovení § 114b odst. 2 o.s.ř. méně než 30 dnů a běží od doručení předmětného usnesení. Pokud je kvalifikovaná výzva obsažena v platebním rozkazu, tak podle zákonné úpravy soud stanoví žalovanému lhůtu k vyjádření, která běží až ode dne uplynutí lhůty k podání odporu.

¹⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 33 Odo 1037/2004.

¹⁷⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 216.

¹⁷¹ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 792.

¹⁷² DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 792.

Důležitou náležitostí usnesení obsahujícího kvalifikovanou výzvu je poučení o následcích nevyjádření se na kvalifikovanou výzvu spočívajících ve fikci uznání nároku žalovaným a ve vydání rozsudku pro uznání. Toto poučení je výslovně upraveno v ustanovení § 114b odst. 5 o.s.ř. a soud nemá důvod se od textu zákonného ustanovení jakkoli odchýlovat.¹⁷³

Usnesení s kvalifikovanou výzvou je nutné doručit žalovanému vždy do vlastních rukou, lze ho doručit současně s žalobou, avšak nesmí být žalovanému doručeno dříve než žaloba. Náhradní doručení je s výjimkou doručování žalovanému do datové schránky vyloučeno.¹⁷⁴

V případě, že by soud nesplnil některý z požadavků zákona týkajících se obsahu a doručování takového usnesení, tak nedojde k právním účinkům vyplývajícím ze zákonné úpravy kvalifikované výzvy a nelze z případného nevyjádření se žalovaného pro něj dovozovat žádné negativní následky pro dané řízení.¹⁷⁵

2.3.7.1.2.3 Následek kvalifikované výzvy

Na základě kvalifikované výzvy může dojít k úplnému nebo částečnému uznání nároku uplatňovaného předmětnou žalobou žalovaným, což vede k vydání rozsudku pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 1 o.s.ř. (při částečném uznání k tomu dojde jen na návrh žalobce).¹⁷⁶ Pokud se žalovaný na kvalifikovanou výzvu včas a dostatečně vyjádří následuje zpravidla nařízení jednání soudem. V případě, že se žalovaný po doručení kvalifikované výzvy v soudem určené lhůtě na kvalifikovanou výzvu nevyjádří, tak dojde podle ustanovení § 114b odst. 5 o.s.ř. k tzv. fikci uznání žalobního nároku žalovaným, kdy se má za to, že žalovaný nárok uplatňovaný předmětnou žalobou uznává.¹⁷⁷ Tato fikce nastane pouze tehdy, pokud

¹⁷³ HROMADA, Miroslav. 2.7 Výzva k vyjádření se podle § 114b OSŘ. In: HROMADA, Miroslav. Poučovací povinnost v civilním procesu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 53.

¹⁷⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 216.

¹⁷⁵ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 793.

¹⁷⁶ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 794.

¹⁷⁷ SVOBODA, Karel. § 114b [Kvalifikovaná výzva k vyjádření]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

byl žalovaný o tomto následku poučen v usnesení obsahujícím kvalifikovanou výzvu.¹⁷⁸

Účinky fikce uznání nároku, pokud nastaly během řízení, jsou nezvratné a nezanikají ani s plynutím času. Na těchto účincích nemůže nic změnit opožděné vyjádření žalovaného ve věci. V důsledku této právní fikce následně soud vydá rozsudek pro uznání, kterým je rozhodnuto v neprospěch žalovaného.¹⁷⁹

Pokud je během soudního řízení účastníkovi určena lhůta pro vykonání nějakého procesního úkonu a zákon jasně určí právní následky pro případ nesplnění takové lhůty, tak postupem soudu nedochází k porušení ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces, pokud s těmito následky spojuje procesní opatření, které zákon stanoví. Pokud tedy soudy postupovaly v souladu s právními předpisy a dodržely požadavky stanovené v § 114b a § 153a odst. 3 o.s.ř., tak vydání rozsudku pro uznání nemůže být považováno za nadměrný formalismus nebo za porušení principů spravedlivého procesu. Naopak, nevydat rozsudek pro uznání za předpokladu, že byly splněny všechny zákonné podmínky pro takový postup, by představovalo porušení spravedlivého procesu z pohledu žalobce.¹⁸⁰

Vydání rozsudku pro uznání při fikci uznání upravuje ustanovení § 153a odst. 3 o.s.ř. V případě fikce uznání je procesní úprava i judikatura velmi přísná, soud je dokonce povinen rozsudek pro uznání vydat a tento je v podstatě i sankcí za nečinnost. Soud musí vydat rozsudek pro uznání i v případě, pokud se žalovaný nevyjádří v potřebné kvalitě a kvantitě.¹⁸¹

Ve vyjádření žalovaného na kvalifikovanou výzvu není dostačující uvést pouhé prohlášení o tom, že žalobní nárok neuznává, považuje žalobu za nedůvodnou či s ní nesouhlasí.¹⁸² Vyjádření žalovaného není považováno za dostatečné také, pokud bez dalšího vysvětlení pouze tvrdí, že není pasivně legitimován, bez konkrétního vysvětlení namítá neplatnost smlouvy nebo uvádí jen námitky procesní povahy (například námitku věcné či místní nepříslušnosti). Nepostačí ani zaslat soudu listiny bez jakéhokoli uvedení rozhodujících skutečností pro obranu proti žalobě.

¹⁷⁸ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 794.

¹⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3284/2010.

¹⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004.

¹⁸¹ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9, str. 172.

¹⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007.

Žalovaný zabraní fikci uznání, pokud ve svém písemném vyjádření k žalobě vylíčí rozhodující skutečnosti na svou obranu alespoň v základních obrysech. Žalovaný nemusí uvádět všechny podrobnosti své obrany ani se vyjadřovat ke všem tvrzením žalobce, postačí uvedení tvrzení, z nichž vyplývá základ jeho obrany proti žalobě, tedy takové skutečnosti, které mohou vést ve sporu alespoň k částečnému úspěchu žalovaného.¹⁸³ Pokud žalovaný na výzvu reaguje pouze obecným vyjádřením o neuznání předmětného nároku, ale konkrétněji se vyjádří až po uplynutí stanovené lhůty, fikce uznání nastane. Fikce uznání při opožděném vyjádření žalovaného nenastane, pokud tento prokáže, že mu ve včasném vyjádření bránil vážný důvod a současně, pokud tento vážný důvod ve lhůtě stanovené v kvalifikované výzvě soudu sdělil nebo šlo o tak vážný důvod, že mu zabránil ve sdělení tohoto důvodu v soudem stanovené lhůtě.¹⁸⁴

Možnost žalovaného odvolat se proti rozsudku pro uznání je tedy možná za situace, kdy mu vážný důvod zabránil ve vyjádření se ke kvalifikované výzvě a současně v určené lhůtě tento důvod soudu oznámil. Oznámení se nevyžaduje, pokud byl důvod tak závažný, že žalovanému znemožnil dokonce i informovat soud o existenci tohoto důvodu, který mu zabránil podat písemné vyjádření ve lhůtě.¹⁸⁵

2.3.7.2 Přípravné jednání

Hlavním cílem přípravného jednání je připravit soudní jednání objasněním rozhodných sporných skutečností a určením důkazů, které budou v jeho průběhu provedeny nebo případně ukončit řízení bez rozhodnutí ve věci zejména uzavřením smíru či zpětvzetím žaloby.¹⁸⁶ Přípravné jednání není účelné nařizovat, pokud soud může věc rozhodnout bez nařízení jednání nebo jsou-li splněny předpoklady pro rozhodnutí věci formou platebního rozkazu. V těchto případech se nařízení přípravného jednání jeví nadbytečným a vedlo by k nežádoucímu prodloužení řízení.¹⁸⁷

¹⁸³ REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9, str. 169.

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004.

¹⁸⁵ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 794.

¹⁸⁶ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 336.

¹⁸⁷ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-51-6, str. 80.

Přípravné jednání může být nařízeno pouze za zákonem stanovených podmínek a považuje-li to soud v rámci přípravy po zvážení všech okolností za nejvhodnější, tedy účelný postup. Soud může nařídit přípravné jednání v případě, že rozhodnutí ve věci není možné bez nařízení jednání či pokud jednání nemůže být připraveno tak, aby umožnilo konečné rozhodnutí v rámci jednoho jednání. Zákon výslovně vylučuje nařízení přípravného jednání poté, co soud vydal kvalifikovanou výzvu, a naopak vydat kvalifikovanou výzvu k vyjádření vůči žalovanému poté co soud provedl přípravné jednání.¹⁸⁸ Přípravné jednání nelze provést po zahájení jednání.¹⁸⁹

Kromě výše uvedených podmínek by měl soud dále zvážit účelnost nařízení přípravného jednání, což závisí na okolnostech případu, zejména na složitosti sporu. Využití institutu přípravného jednání stejně jako postup soudu při přípravě jednání tedy závisí na uvážení předsedy senátu.¹⁹⁰ Při zvážení vhodnosti přípravného jednání by měl soud zohlednit skutečnost, že koncem přípravného jednání dochází k zákonné koncentraci řízení, v důsledku čehož je třeba se postarat, aby před koncentrací byly odstraněny případné vady žaloby, vyjasněné podmínky řízení a aby soudu byla zřejmá meritorní podstata sporu.¹⁹¹

2.3.7.2.1 Předvolání k přípravnému jednání

Rozhodne-li se soud v rámci přípravy jednání využít institut přípravného jednání, tak je povinen předvolat účastníky i jejich zástupce. Předvolání činí předseda senátu zpravidla formou usnesení o nařízení přípravného jednání doručovaného vždy do vlastních rukou, kdy náhradní doručení je vyloučeno, s výjimkou doručení do datové schránky. Předvolání musí být doručeno účastníkům řízení a jejich zástupcům nejméně 20 dnů před tím, než se bude přípravné jednání konat.¹⁹²

Nedaří-li se některému z účastníků či zástupců doručit předvolání k přípravnému jednání do vlastních rukou, měl by soud nařídit první jednání ve věci. Pokud účastníkovi nebo jeho zástupci není předvolání k přípravnému jednání

¹⁸⁸ ŠMÍD, Ondřej. Institut přípravného jednání. Právní fórum, 2011, č. 1, str. 14-21.

¹⁸⁹ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 28 Co 86/2023.

¹⁹⁰ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-51-6, str. 81.

¹⁹¹ SVOBODA, Karel. Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka. Praktická knihovna (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0, str. 340.

¹⁹² DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 801-802.

doručeno řádně a včas (alespoň 20 dní předem), přípravné jednání může proběhnout jenom v případě, že se tento účastník nebo zástupce k takovému jednání dostaví a výslovně souhlasí s jeho konáním.¹⁹³

Podle požadavků zákona musí předvolání k přípravnému jednání obsahovat poučení o negativních následcích nedostavení, které spočívají v případě neúčasti žalovaného ve fikci uznání předmětného nároku a ve vydání rozsudku pro uznání, zatímco neúčast žalobce na přípravném jednání vede k zastavení řízení.

2.3.7.2.2 Poučovací povinnost o koncentraci při přípravném jednání

Z ustanovení § 114c odst. 5 o.s.ř. vyplývá, že soud je povinen účastníky při přípravném jednání poučit o koncentraci řízení, a to před skončením přípravného jednání.

Zákon však neupravuje výslovně poučovací povinnost soudu o zákonné koncentraci (tedy s výjimkou nových účastníků řízení) při soudním jednání, přičemž pouze stanoví, že tato nastává skončením prvního jednání, což ovšem může být následně bez poučení účastníků vnímáno jako vada řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a vést ke zpochybnění účinků koncentrace.¹⁹⁴ Neposkytnuté poučení o koncentraci při prvním jednání může vést k argumentaci, že účastníci nemohli skutečnosti či důkazy uplatnit bez své viny, když nedošlo ke splnění obecné poučovací povinnosti soudu dle § 5 o.s.ř.¹⁹⁵ Taková procesní situace je nežádoucí, neboť může vést ke zpochybnění koncentrace a jejich účinků a v důsledku toho k významnému prodloužení doby řízení, což je v rozporu se zásadou rychlosti a rozhodnutí při jediném jednání.

Pochybnosti o realizaci poučení o zákonné koncentraci při soudním jednání vyřešil rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 9. 2013 ve věci sp. zn. 31 Cdo 4616/2010, který pro to, aby nastaly účinky zákonné koncentrace při soudním jednání vyžaduje, aby o koncentraci a jejich účincích byli účastníci poučeni jednak v předvolání k soudnímu jednání a jednak před jeho skončením. Tento judikát nad rámec výslovné zákonné úpravy vyžaduje, aby k takovému

¹⁹³ SVOBODA, Karel. § 114c [Přípravné jednání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5.

¹⁹⁴ Bartoníčková, K., Křiváčková, J.: Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené, Právní rozhledy, 2009, č. 17, str. 614.

¹⁹⁵ Bureš, J.: Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009, Bulletin advokacie, 2009 č. 12, str. 28.

poučení došlo i v předvolání k přípravnému jednání,¹⁹⁶ a má tedy významné dopady i na realizaci poučovací povinnosti soudu při nařízení přípravného jednání. Uvedený judikát má velký vliv na koncentraci řízení a její účinky a současně v souvislosti s tím na postup soudu při nařízení přípravného jednání i jednání samotného, kdy tento stanoví: *„Koncentrace řízení nenastává, jestliže účastníci nebyli o tzv. koncentraci řízení a o jejích účincích poučeni jednak v předvolání k přípravnému jednání, k jednání nebo k dalšímu jednání, jednak před skončením přípravného jednání, jednání nebo dalšího jednání, má-li v této době nastat tzv. koncentrace řízení.“*¹⁹⁷

Lze tedy shrnout, že v přípravném jednání je na rozdíl od soudního jednání poučovací povinnost soudu výslovně a jednoznačně upravena, takže je na místě jen zdůraznění nutnosti jejího splnění ze strany soudu s přihlédnutím ke shora označenému judikátu (tedy poučení o koncentraci nejen před skončením přípravného jednání, ale i v předvolání k němu), aby nastaly účinky koncentrace, které přispívají k naplnění cílů přípravy jednání. Dále se v rámci přípravy jednání řeší předvolání účastníků k samotnému jednání, což upravuje ustanovení § 115 o.s.ř., přičemž se shora uvedeného judikátu vyplývá nutnost poučení účastníků o koncentraci v předvolání k soudnímu jednání.

2.3.7.2.3 Průběh přípravného jednání

Vymezení úkonů přípravného jednání podle ustanovení § 114c odst. 3 o.s.ř. má pouze demonstrativní charakter, z čehož vyplývá, že jejich aplikace závisí na úvaze soudu s ohledem na konkrétní případ. V průběhu přípravného jednání soud řeší v součinnosti s účastníky splnění podmínek řízení a v případě potřeby činí opatření vedoucí k odstranění jejich nedostatků. Dále předseda senátu vyzývá účastníky řízení k doplnění návrhů na provedení důkazů a tvrzení o skutečnostech rozhodných pro daný případ, kdy postupuje podle ustanovení § 118a o.s.ř., které upravuje obsah výzvy i poučovací povinnost soudu při soudním jednání a použije se také v jednání přípravném. Poučovací povinnost soudu při výzvě podle § 118a o.s.ř. se týká následků spojených s nesplněním výzvy k doplnění tvrzení či důkazů, které spočívají v neunesení břemen tvrzení a břemene důkazního. Kromě shora uvedeného může soud účastníky řízení při přípravném jednání vyzývat k plnění

¹⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010.

¹⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010.

dalších procesních povinností jako je ediční povinnost či povinnost dostavení se ke znalci. Dále by se měl soud v rámci přípravného jednání pokusit o smírné vyřešení sporu mezi účastníky řízení. Před skončením přípravného jednání předseda senátu poučí účastníky o koncentraci řízení a jejích účincích. Cílem provádění shora uvedených úkonů soudem je, aby daná věc byla co nejrychleji projednána a rozhodnuta.¹⁹⁸

2.3.7.2.4 Následky nedostavení se účastníka k přípravnému jednání

Ačkoliv přípravné jednání probíhá neformálně, tak účast předvolaných účastníků řízení je na něm povinná. Skutečnost, že se účastníci řízení nedostaví k přípravnému jednání má odlišné následky pro průběh řízení v závislosti na tom, zda se jedná o nepřítomnost žalobce či žalovaného.¹⁹⁹ S nedostavením se k přípravnému jednání jsou spojeny určité sankce, čímž je posílena odpovědnost účastníků v řízení.

V případě nedostavení se žalovaného je potřeba včasná a důvodná omluva, jinak dojde k fikci uznání předmětného nároku žalovaným a k následnému vydání rozsudku pro uznání podle § 153 odst. 3 o.s.ř., samozřejmě za existence zákonem požadovaného poučení o fikci uznání. Tento postup se neuplatní za předpokladu, že se jedná o případ, v němž nelze schválit smír nebo je-li žalovaný ke dni zahájení řízení nebo ke dni vstupu do řízení nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti.

Nedostaví-li se žalobce po řádném a včasném předvolání k přípravnému jednání vychází procesní úprava z toho, že žalobce v řízení nemá zájem dále pokračovat a soud řízení zastaví.²⁰⁰

Za situace, kdy se k přípravnému jednání dostaví pouze zástupce některého z účastníků řízení, tak nenastanou negativní následky nedostavení se podle § 114c odst. 6 a 7 o.s.ř. Účastník řízení tak využije svého práva nezúčastnit se přípravného jednání, které bude provedeno s jeho zástupcem.²⁰¹

¹⁹⁸ HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-51-6, str. 83-84.

¹⁹⁹ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 336.

²⁰⁰ SVOBODA, Karel. § 114c [Přípravné jednání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 22.

²⁰¹ VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. Právní rozhledy, 2012, č. 1, str. 18-21.

Zákonná úprava ovšem neupravuje situaci, kdy se k přípravnému jednání bez řádné a včasné omluvě nedostaví současně žalobce ani žalovaný. Pro uvedenou situaci neexistuje v odborné literatuře jednotný názor. Právní teorie vycházející z praxe soudů má tendenci sankcionovat žalobce tím, že řízení zastaví. Naproti tomu akademický pohled argumentuje, že takový případ není možné řešit rozsudkem pro uznání ani zastavením řízení, jelikož se tyto možnosti vzájemně vylučují.²⁰²

2.3.7.3 Další úkony při přípravě jednání

Ustanovení § 114a odst. 2 o.s.ř. upravuje další možnosti postupu soudu při přípravě jednání. Předseda senátu však při samotné přípravě jednání není omezen pouze těmito typovými postupy. V případě potřeby může soud postupovat i jiným než zákonem uvedeným způsobem k tomu, aby zajistil účel institutu přípravy jednání a získal tak všechny potřebné podklady, které mu pomohou k tomu, aby mohl rozhodnout již v rámci prvního jednání.

Zásada rozhodnutí soudu při jediném jednání ovšem nemůže být vnímána jako absolutní, neboť tato nevyjadřuje požadavek, nýbrž metodu přípravy jednání, kdy je třeba postupovat promyšleně tak, aby věc bylo možné při očekávaném průběhu rozhodnout při prvním jednání. Ustanovení § 114a odst. 2 o.s.ř. má svým výčtem procesních postupů pomoci rychlejšímu průběhu řízení a vydání meritorního rozhodnutí. Existují případy, kdy je zřejmé, že například pro vysoké množství navržených důkazů nebude možné rozhodnout ve věci pouze v rámci jediného jednání. V takových situacích by předseda senátu měl nařídit jednotlivá jednání, pokud možno, co nejvíce po sobě. Dále mohou nastat situace, kdy soud jednání řádně připraví, a přesto nedojde k rozhodnutí o věci v rámci jediného jednání, neboť se i po řádném a včasném předvolání nedostaví svědek, jehož výpověď je pro rozhodnutí ve věci klíčová či během prvního jednání vyjdou najevo nové skutečnosti či důkazy, jež jsou pro meritorní rozhodnutí nezbytné. V takových případech není odročení jednání v rozporu s procesní úpravou. V rozporu se zákonem by však bylo nařízení jednání s vědomím, že bude muset být odročeno.²⁰³

Nedojde-li ke skončení řízení podle § 114 odst. 2 o.s.ř. zastavením nebo odmítnutím návrhu, soud připravuje jednání v souladu se zásadou hospodárnosti tak, aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání. Ustanovení

²⁰² VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. Právní rozhledy 1/2012, str. 18.

²⁰³ DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, str. 778-781.

§ 114a odst. 2 o.s.ř. obsahuje demonstrativní výčet úkonů, jenž by měl předseda senátu za tímto účelem činit. Demonstrativní charakter výčtu vyplývá z ustanovení § 114a odst. 2 písm. g) o.s.ř., neboť toto umožňuje soudu činit i jiná vhodná opatření vedoucí k naplnění účelu přípravy jednání.

V případě, že se to jeví pro daný případ vhodným, tedy pokud lze uvažovat o smírném řešení sporu, soud účastníky řízení upozorní na možnost využití mediace či sociálního poradenství. Jedná se o mediaci upravenou zákonem č. 202/2012 Sb., o mediaci, jejímž cílem je za pomoci mediátora přivést účastníky ke smírnému řešení sporu. Sociální poradenství podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách směřuje k poskytnutí informací, které pomohou vyřešit nepříznivou sociální situaci účastníka.²⁰⁴ Pokud soud upozornění na možnost mediace či sociálního poradenství neučiní, nejedná se o vadu řízení, stejně jako neupozornění na možnost smírného řešení.²⁰⁵

Při přípravě podkladů pro rozhodnutí si soud v rámci přípravy jednání vyžádá zprávy o skutečnostech, které jsou pro řízení významné, čímž většinou reaguje na stanoviska účastníků a vzniklou důkazní situaci. Při opatrování těchto zpráv postupuje soud podle ustanovení § 128 o.s.ř., které ukládá každému povinnost sdělit soudu požadované skutečnosti. Takto soud získá informace od subjektů a úřadů, k nimž účastníci řízení nemají přístup.²⁰⁶

Soud může již při přípravě jednání ustanovit znalce, pokud posouzení skutkového stavu závisí na odborných znalostech a s ohledem na složitost, nepostačí odborné vyjádření. Rozhodne-li se soud ustanovit znalce již v rámci přípravy jednání, vyzve účastníky, aby formulovali otázky, kterými by se měl znalec zabývat. Pokud místo posudku postačí pouze odborné vyjádření orgánu veřejné moci, soud toto účastníkům řízení zašle před prvním jednáním, aby se k němu mohli vyjádřit.²⁰⁷

Soud při přípravě samotného jednání musí zajistit, aby v jeho průběhu mohl provést potřebné důkazy. Za tímto účelem k jednání předvolá účastníky, svědky,

²⁰⁴ LAVICKÝ, P. a kol. Občanský soudní řád: Praktický komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-12]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁰⁵ SVOBODA, Karel. § 114a [Příprava jednání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.

²⁰⁶ LAVICKÝ, P. a kol. Občanský soudní řád: Praktický komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-12]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁰⁷ SVOBODA, Karel. § 114a [Příprava jednání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.

znalce a zajistí, aby měl k dispozici potřebné listinné důkazy. Soud také může provést důkaz prostřednictvím dožádaného soudu, kdy tento postup je upraven v ustanovení § 39 o.s.ř.²⁰⁸

V rámci přípravy jednání má soud činit i jiná vhodná opatření vedoucí k naplnění účelu tohoto institutu. Může se jednat například o organizační opatření týkající se řádného průběhu jednání, například při očekávání většího zájmu účasti veřejnosti.²⁰⁹

²⁰⁸ LAVICKÝ, P. a kol. Občanský soudní řád: Praktický komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-12]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁰⁹ JIRSA a spol.. Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-12]. ASPI_ID KO99_p2b1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

3 Specifika přípravy jednání podle z. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Nesporné řízení je považováno vedle řízení sporného za další druh nalézacího civilního řízení před soudem. V porovnání s řízením sporným se jedná o výrazně mladší druh soudního řízení, který je ovládán specifickými principy. Předpokladem pro rozvoj nesporného řízení byla soustava organizovaných úřadů a zájem státu, aby určité otázky byly rozhodovány prostřednictvím autoritativního rozhodnutí vydaného soudem. Hlavním důvodem rozvoje nesporného řízení byl veřejný zájem na tom, aby byly určité právní poměry autoritativně upraveny. Vymezení přesných rozdílů mezi řízením sporným a nesporným je obtížné, odlišnosti lze nalézt především v zásadách a v účelu těchto řízení.²¹⁰ Řízení nesporné zahrnuje několik odlišných druhů řízení, zatímco řízení sporné tvoří jeden celek. Na rozdíl od řízení sporného, účastníci řízení nesporného nejsou v postavení vzájemných protivníků. Cílem nesporného řízení je upravit právní vztahy preventivně.²¹¹

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“) upravuje kromě řízení nesporné povahy také řízení, která jsou považována za sporná, ale uplatňují se v nich výjimky z pravidel sporného řízení (například řízení o rozvod manželství).²¹² Vztah z.ř.s. a občanského soudního řádu je založen na vztahu subsidiarity, kdy o.s.ř. se pro řízení upravená v z.ř.s. použije, pokud speciální úprava z.ř.s. nestanoví jinak, respektive pokud tato speciální úprava chybí. Ustanovení obou zákonů se použijí vedle sebe, pokud to povaha ustanovení speciální úpravy umožňuje.²¹³

3.1 Zásady typické pro nesporná řízení

Pro nesporné řízení jsou typické zásada oficiality a zásada vyšetřovací. Podstata zásady oficiality spočívá v možnosti soudu zahájit řízení i bez návrhu

²¹⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem. 1. vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2015, ISBN 978-80-7400-594-7, str. 1.

²¹¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 286-87.

²¹² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 290.

²¹³ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 360.

usnesením, s čímž souvisí omezená možnost účastníků disponovat řízením a jeho předmětem, kdy soud má v řízeních, které lze zahájit i bez návrhu, možnost pokračovat i v případě zpětvzetí návrhu na zahájení řízení účastníkem. Soud může zahájit řízení upravená z.ř.s. i bez návrhu, pokud tento zákon nestanoví, že lze řízení zahájit jen na návrh. Zásada oficiality se neuplatní například v řízení o osvojení či v řízení o povolení uzavřít manželství, která lze zahájit jen na návrh. Při zahájení nesporného řízení je třeba odlišit návrh na zahájení řízení od podnětu k jeho zahájení. Podnět může vést k zahájení řízení i bez návrhu, k čemuž dochází usnesením.²¹⁴

V nesporném řízení se dále uplatňuje zásada vyšetřovací, která spočívá v tom, že soud je povinen zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí a musí provést i jiné než navržené důkazy, pokud jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu. Účastníci řízení sice mají povinnost tvrzení a důkazní, tito však nejsou pro svůj úspěch v řízení nuceni unést břemeno důkazní a tvrzení a pokud jsou nečinní musí iniciativu při dokazování realizovat soud, který je odpovědný za zjištění skutkového stavu. Prostřednictvím zásady vyšetřovací je v nesporném řízení více posílen princip materiální pravdy.²¹⁵

3.2 Příprava jednání v řízeních podle z.ř.s.

Po zahájení řízení podle z.ř.s. zkoumá soud obdobně jako v řízeních sporných, zda jsou splněny podmínky řízení a může odstraňovat vady návrhu na zahájení řízení postupem podle § 43 o.s.ř. Řízení může být ve fázi přípravy jednání skončeno v případě výskytu neodstranitelného nedostatku podmínky řízení podle § 114 odst. 2 o.s.ř. zastavením řízení či podle § 43 o.s.ř. odmítnutím návrhu. Nedojde-li ke skončení řízení, přistoupí soud k přípravě soudního jednání, při níž bude postupovat obdobně jako v řízeních sporných, tedy s využitím demonstrativního výčtu v ustanovení § 114a odst. 2 o.s.ř.²¹⁶ V nesporných řízeních

²¹⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 288.

²¹⁵ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 9-10.

²¹⁶ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 38.

se neuplatní koncentrace řízení²¹⁷, nelze použít kvalifikovanou výzvu ani institut přípravného jednání.²¹⁸

3.2.1 Jiný soudní rok

Vzhledem k tomu, že v nesporných řízeních nelze použít institut kvalifikované výzvy ani nařídit přípravné jednání, zákon umožňuje soudu využít ke zjištění rozhodných skutečností a stanovisek účastníků tzv. jiný soudní rok. Tento institut plní v nesporných řízeních obdobnou funkci jako přípravné jednání v řízeních sporných s rozdílem, že nenastávají negativní následky nečinnosti účastníků jako v přípravném jednání.²¹⁹

Jiný soudní rok je upravený v ustanovení § 18 z.ř.s. jako specifický institut přípravy jednání v nesporném řízení a soud ho využije, pokud to považuje za vhodné. Jde o méně formální způsob přípravy jednání, neboť jiný soudní rok se nemusí konat v budově soudu ani v úřední době soudu. Předseda senátu určí průběh, místo a způsob konání jiného soudního roku, svolá k němu účastníky řízení a může z něj vyloučit veřejnost. Například v řízení o svéprávnosti může jiný soudní rok probíhat třeba v domácím prostředí posuzované osoby.²²⁰

²¹⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6, str. 291.

²¹⁸ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 363.

²¹⁹ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, str. 363.

²²⁰ SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3, str. 38.

4 Exkurs do německé právní úpravy přípravy jednání

V této kapitole se budu zabývat německou právní úpravou přípravy jednání a s ní souvisejícími úkony, jež je obsažena v základním německém procesně-právním předpisu Zivilprozessordnung ze dne 30. 1. 1877, ve znění účinném od 1.1. 2023 (dále jen „ZPO“). Ze zahraničních úprav jsem pro exkurs zvolila německou právní úpravu, neboť se jedná o náš největší sousední stát, nejvýznamnějšího ekonomického partnera a současně mě s ohledem na historický vývoj obou zemí v blízkém sousedství zajímalo, jak je zde daná problematika upravena.

4.1 Příprava jednání podle německého procesního předpisu

Německá právní úprava nepoužívá obecný pojem podmínek či předpokladů řízení, což však neznamená, že tyto záležitosti fakticky neřeší. V ustanovení § 139 ZPO je upraveno vedení procesu obecně tak, že soud má usilovat o to, aby procesní strany včas a úplně uvedly všechny potřebné skutečnosti včetně označení důkazů. Z tohoto ustanovení dále vyplývá, že soud smí své rozhodnutí založit na hledisku, které procesní strana zjevně přehlédla nebo jej považovala za irelevantní, jen tehdy, pokud na to upozornil a dal možnost se k němu vyjádřit.²²¹ Totéž platí o hodnocení, které soud posuzuje jinak než obě strany. Tato upozornění musí soud podle zákonné úpravy učinit co nejdříve, zaznamenat je, přičemž jejich realizaci lze prokázat pouze obsahem spisu. Pokud soud má uvedené poučení činit co nejdříve, tak je zřejmé, že tato činnost soudu spadá v německém procesu do postupu soudu v rámci přípravy jednání. Do těchto přípravných činností spadá také předčasné první slyšení podle § 275 a písemné přípravné řízení podle § 276 ZPO.

Příprava samotného jednání je v německém právu vymezena v ustanovení § 273 ZPO, které je podobně úpravě obsažené v ustanovení § 114a o.s.ř. Podle § 273 ZPO má soud po doručení žaloby činit včas všechna potřebná opatření vedoucí k přípravě jednání, jejichž demonstrativní výčet je stanoven v § 273 odst. 2 ZPO a je velmi podobný demonstrativnímu výčtu v § 114a odst. 2 o.s.ř. Soudce může v rámci přípravy jednání uložit procesním stranám, aby doplnily nebo vysvětlily svá písemná podání. Vyžádá si dokumenty a úřední informace o skutečnostech potřebných pro rozhodnutí od různých úřadů či orgánů veřejné moci. Soudce může nařídit osobní účast procesních stran u jednání a předvolat k němu svědky uvedené

²²¹ BeckOK ZPO/Bacher ZPO § 253 Rn. 45.

účastníkem a znalce. Soud může dále účastníkovi nebo třetí osobě nařídit, aby předložili listiny, které mají v držení, k čemuž soud stanoví lhůtu. Současně může být soudem nařízeno, aby předložené listiny zůstaly po dobu určenou soudem v soudní spisovně. Při přípravě jednání soud může také nařídit provedení ohledání a přibrání znalců včetně strpění těchto opatření. Za tím účelem může podle právní úpravy účastníkovi nebo třetí osobě nařídit, aby předložil věc, kterou má v držení, a stanovit k tomu lhůtu. V rámci přípravy jednání dále soud může nařídit, aby k listinám vyhotoveným v cizím jazyce byl přiložen překlad vyhotovený k tomu oprávněným překladatelem. Procesní předpis uvádí, že soud by měl požádat orgány o poskytnutí dokumentů či úředních informací, předvolat svědky a znalce pouze, pokud již žalovaný vznesl námitku proti žalobnímu požadavku.

4.2 Předčasné první slyšení

Německá procesní úprava obsahuje v ustanovení § 275 ZPO úpravu tzv. "früher erster Termin" aneb ranný první termín, což lze přeložit také jako předčasné první slyšení. Tento institut je však upraven oproti českému přípravnému jednání poměrně stručně. Soud po doručení žaloby postupuje podle § 275 ZPO nebo zahájí písemné přípravné jednání podle § 276 ZPO. V rámci přípravy na předčasné první slyšení soud zjišťuje procesní obranu žalovaného a nepodaří-li se řízení ukončit při předčasném ústním jednání, učiní soud všechna opatření, která jsou potřebná k přípravě samotného jednání ve věci. Pokud soud nehodlá postupovat podle § 275 ZPO a nařídit předčasné první slyšení, postupuje podle § 276 ZPO, který upravuje písemné přípravné řízení.

4.3 Písemné přípravné řízení a rozsudek pro zmeškání

Německá procesní úprava obsahuje v ustanovení § 276 ZPO úpravu písemného přípravného řízení, které lze ve svých následcích přirovnat k důsledkům institutu kvalifikované výzvy podle § 114b o.s.ř., neboť v obou případech dochází k vyhovění žalobě. V písemném přípravném řízení předseda senátu nejprve vyzývá žalovaného, aby v případě, že se hodlá proti žalobě bránit, písemně oznámil tuto skutečnost soudu ve lhůtě dvou týdnů od doručení žaloby. Spolu s výzvou musí být žalovaný současně poučen o následcích nedodržení stanovené lhůty, které spočívají ve vydání rozsudku pro zmeškání. Tento postup upravuje ustanovení § 331 odst. 3 ZPO podle něhož, pokud žalovaný neoznámí včas, že se chce bránit proti podané

žalobě, rozhodne soud na žádost žalobce bez ústního jednání rozsudkem pro zmeškání. Rozsudek pro zmeškání soud v daném případě vydává jen na žádost žalobce, který je podle procesní úpravy o výzvě žalovaného k vyjádření vyrozumíván.

Tato německá procesní úprava je velmi podobná ve svých důsledcích českému institutu kvalifikované výzvy podle § 114b, která však narozdíl od ZPO nevede k vydání rozsudku pro zmeškání, nýbrž pro uznání. V obou případech však v důsledku nečinnosti žalované strany dochází za zákonem přesně vymezených podmínek k vyhovění žalobě. Německá procesní úprava však neobsahuje fikci uznání nároku, ale upravuje vyhovění žalobě rozsudkem pro zmeškání. Další významná odlišnost spočívá v tom, že soud podle německého procesního práva vydá rozsudek pro zmeškání jen k návrhu žalobce. Česká právní úprava však vyžaduje návrh žalobce na vydání rozsudku pro uznání pouze v případě částečného uznání nároku žalovaným. V souvislosti s výzvou žalovanému, zda se hodlá proti žalobě bránit německá úprava dále stanoví, že současně musí být žalovanému poskytnuta lhůta dalších nejméně dvou týdnů k podání písemné obhajoby. Obsahové náležitosti vyjádření k žalobě obsahující obhajobu upravuje ustanovení § 277 odst. 1 ZPO poměrně obecně, kdy žalovaný musí ve vyjádření k žalobě předložit své prostředky obrany v rozsahu, který podle situace ve věci odpovídá pečlivému vedení řízení a uvést důvody, proč by případně neměl ve věci rozhodovat samosoudce. Podle § 499 odst. 1 ZPO musí být žalovaný po doručení žaloby dále poučen, že zastoupení advokátem není povinné v případě řízení před soudem nejnižší instance, tzv. Amtsgericht, který lze přirovnat k našim okresním soudům. V případě řízení před soudy druhé instance, tzv. Landgericht a vyššími, musí být účastníci řízení zastoupeni advokátem.²²²

Pro úplnost dodávám, že dalším případem, kdy může německý soud vydat rozsudek pro zmeškání je upravena v ustanovení § 331 odst. 1 ZPO. Jedná se o případ, kdy se žalovaný nedostaví k soudnímu jednání a žalobce vydání rozsudku pro zmeškání navrhne. Touto problematikou se však nebudu blíže zabývat, neboť se netýká přípravy jednání, ale jednání samotného.

²²² MüKoZPO/Toussaint, 6. Aufl. 2020, ZPO § 78 Rn. 7.

4.4 Uznání nároku

Vedle rozsudku pro zmeškání je součástí ZPO v ustanovení § 307 také možnost vyhovění žalobě v případě uznání nároku žalovaným. Občanský soudní řád používá pro tuto procesní situaci institut rozsudku pro uznání, ZPO takový druh neuvádí, pouze stanoví, že žalovaný musí být zavázán v souladu s jeho uznáním. V tomto případě německá procesní úprava nevyžaduje stejně jako česká ústní jednání, z čehož vyplývá, že na základě uznání nároku lze rozhodnout nejen ve fázi soudního jednání, ale i v rámci přípravy jednání. Obě právní úpravy se liší v tom, že v případě částečného uznání nároku musí německý soud zavázat žalovaného v souladu s jeho uznáním, naproti tomu český soud rozhodne podle částečného uznání jen navrhne-li to žalobce. Česká právní úprava používá institut rozsudku pro uznání dále v případě nesplnění kvalifikované výzvy podle § 114b o.s.ř., kdy v důsledku nevyjádření se žalovaného na výzvu soudu nastává fikce uznání nároku žalovaným. Jak jsem již shora zmínila, tato procesní situace je ve svých důsledcích, kdy dochází k vyhovění žalobě, podobná shora rozebrané německé úpravě rozsudku pro zmeškání v přípravném písemném řízení, kdy v obou případech nečinnost žalovaného vede za zákonem vymezených podmínek k vyhovění žalobě. Německá procesní úprava však neobsahuje fikci uznání nároku, ale upravuje v případě nečinnosti žalovaného za zákonem vymezených podmínek vyhovění žalobě rozsudkem pro zmeškání.

4.5 Žaloba

V ustanovení § 253 ZPO je upraven způsob podání žaloby, tedy že musí být soudu doručena a její zákonné náležitosti. Řízení se zahajuje stejným okamžikem jako řízení podle české právní úpravy, tedy doručením písemné žaloby soudu.

Žaloba musí obsahovat označení žalobce a žalovaného, označení soudu a uvedení konkrétního předmětu a důvodu žaloby, včetně žalobního požadavku, což jsou obligatorní náležitosti. Německá procesní úprava narozdíl od české neurčuje, jakým způsobem mají být osoby žalobce a žalovaného označeny. Ohledně jejich označení postačí takové údaje, aby nevznikly pochyby o jejich identitě.²²³ Kromě uvedených náležitostí by měla podle ustanovení § 253 odst. 3 ZPO dále obsahovat fakultativní náležitosti, mezi něž patří údaj o tom, zda podání žaloby předcházelo pokus o mediaci či jiné mimosoudní řešení konfliktu a z jakých důvodů k takovému

²²³ BeckOK ZPO/Bacher ZPO § 253 Rn. 45.

pokusu nedošlo. Dále by měla žaloba jako fakultativní náležitost obsahovat uvedení důvodů proti tomu, aby v dané věci rozhodoval samosoudce a uvedení hodnoty předmětu sporu, pokud na tom závisí příslušnost soudu a předmět sporu není tvořen konkrétní peněžní částkou. Soud potřebuje informaci o hodnotě předmětu sporu, neboť tato má vliv na určení, který soud bude příslušný rozhodovat věc v první instanci. Věcně příslušným soudem u předmětu sporu do částky 5000 EUR je okresní soud (Amtsgericht).²²⁴ Pro spory přesahující uvedenou částku je věcně příslušný krajský soud (Landgericht).

Německé ZPO ustanovuje v § 253 ZPO odst. 2 obligatorní a v § 253 ZPO odst. 3 fakultativní náležitosti žaloby. V případě, že obligatorní náležitosti nejsou uvedeny kompletně, tak soud vyzve žalobce k jejich doplnění ve lhůtě, kterou stanoví. Takový postup soudu vyplývá z obecného ustanovení § 139 ZPO, podle něhož soud řízení vede a má udělit potřebná upozornění. Na rozdíl od české úpravy neobsahuje ZPO speciální úpravu a postup týkající se odstraňování vad žaloby. Žalobce má po výzvě soudu možnost doplnit chybějící nutné údaje, přičemž pokud tak ve stanovené lhůtě neučiní, žaloba bude prohlášena za nenapravitelnou a žalobce musí v takovém případě zaplatit soudní poplatek. Žalobce má následně možnost podat novou žalobu se správnými, kompletními údaji.

4.6 Německý vyšší soudní úředník – Rechtspfleger

Právní pozice soudního úředníka je poměrně moderní, vznikla v Německu začátkem minulého století a postupně se rozšířila do většiny evropských zemí. Původním záměrem této právní profese bylo zamezit a současně snížit nadměrnou pracovní zátěž soudu a oprostít soudce od jednoduchých procesních úkonů, přičemž v průběhu času se jeho pravomoc rozšiřovala.

Dnes lze jeho pravomoc obecně vymezit jako vykonávání úkonů soudu, které mu byly svěřeny zákonem. Výčet vhodných úkonů je vymezen v příloze doporučení vydaném Radou Evropy, ovšem ne všechny země se tímto doporučením řídí.

V současné době neexistuje jednotná evropská úprava této profese, právní úprava je v jednotlivých státech odlišná. Česká právní úprava vychází z německého a rakouského pojetí této funkce a upravuje tuto profesi ve zvláštním zákoně č.

²²⁴ Musielak/Voit/Wittschier, 20. Aufl. 2023, GVG § 23 Rn. 3.

121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství.²²⁵

ZPO v některých ustanoveních zmiňuje při popisu výkonu jednotlivých úkonů soudu týkajících se postupu soudu před jednáním, že jej činí „předseda senátu nebo jím určený člen nalézacího soudu“. Lze dovodit, že by se mohlo jednat o pozici německého vyššího soudního úředníka, tzv. Rechtspfleger. Rovněž jako v českém soudnictví je tato funkce upravená zvláštním právním předpisem, zákonem ze dne 5. 11. 1969 označeném jako Rechtspflegergesetz. Pravomoc těchto soudních úředníků je stanovena v jednotlivých ustanoveních uvedeného zákona. Dále jsou v něm vymezeny úkony, které může soudní úředník vykonávat, kdy se jedná o úkony, které by jinak příslušely soudci. Soudní úředníci provádějí především úkony ve věcech nesporného charakteru. Tento zákon dále stanovuje, že německý soudní úředník je nezávislý a je vázán pouze zákonem a právem.

²²⁵ LAVICKÝ, PH.D., JUDr. Petr. Postavení a role vyššího soudního úředníka. Brno: Masarykova univerzita, 2011, str. 1-3.

Závěr

Hlavním záměrem této diplomové práce bylo komplexně popsat a rozebrat celou fázi přípravy jednání včetně právních institutů s ní souvisejících. Při zpracování předmětného tématu byla věnována pozornost veškeré činnosti soudu realizované po podání žaloby, která soudnímu jednání předchází a kterou lze v širším kontextu zahrnout do fáze přípravy jednání. Cílem práce je shrnout poznatky týkající se daného tématu vyplývající z teorie a judikatury. Při snaze o komplexní rozbor a zpracování tématu přípravy jednání jsem vycházela z rozsáhlé judikatury a množství odborné literatury, což mi v souhrnu poskytlo ucelený pohled na uvedenou problematiku.

Právní úprava umožňuje využít ve fázi přípravy jednání množství různých procesních institutů, o jejichž aplikaci rozhoduje v závislosti na okolnostech daného případu soud. Postup při přípravě jednání je závislý kromě součinnosti účastníků řízení především na úvaze a přístupu soudce, který musí zvolit s ohledem na charakter a specifika každého případu odpovídající postup a použití vhodných institutů. Při zpracování předmětného tématu jsem si uvědomila, jak moc je provedení kvalitní přípravy jednání ovlivněno přístupem osoby konkrétního soudce, zejména tím, jak se věnuje nastudování případu, vymezení podstaty sporu a v závislosti na tom důsledné přípravě jednání, při níž vede účastníky k objasnění skutečností relevantních pro meritorní rozhodnutí. Pro postup soudu při přípravě jednání je důležitá součinnost a aktivita účastníků řízení, což je v souhrnu s vedením přípravy jednání ze strany soudu určující pro celý průběh a efektivní směřování probíhajícího řízení.

Právní úprava přípravy jednání prošla několika významnými novelizacemi, které usilovaly o naplnění jejího hlavního účelu, tedy připravit jednání tak, aby došlo k meritornímu rozhodnutí při jediném jednání. K naplnění tohoto cíle přispělo především zavedení koncentrace řízení a institutů kvalifikované výzvy či přípravného jednání, jež mají vést k aktivnímu a zodpovědnému přístupu účastníků a současně k efektivnímu a rychlému postupu soudu v rámci soudního řízení.

Kvalifikovanou výzvu lze hodnotit jako institut ulehčující přípravu jednání a napomáhající snižovat nežádoucí průtahy v řízení. Při jeho aplikaci však může v praxi docházet k interpretačním nejasnostem v důsledku obecného a neurčitého vymezení předpokladů pro vydání kvalifikované výzvy, a to jak právní úpravou, tak závěry související judikatury Nejvyššího soudu České republiky. Obecné vymezení předpokladů pro aplikaci kvalifikované výzvy v zákonné úpravě slovy

“vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu” může v praxi vést k aplikačním problémům a k nejednotnému přístupu jednotlivých soudců. Tato nejednoznačná právní úprava může vést také ke snaze žalovaného dosáhnout zrušení rozsudku pro uznání v odvolacím řízení v situaci, kdy uvedené obecné vymezení poskytuje prostor pro zpochybnění správnosti postupu soudu při aplikaci kvalifikované výzvy a vydání rozsudku pro uznání.

Přitom nespátřuji nějaký významný či racionální důvod k omezení možnosti využití kvalifikované výzvy ve vazbě na povahu věci či okolnosti případu. Navíc není jasné, proč právní úprava nevyžaduje splnění těchto kritérií obecné povahy v případě, že soud ve věci rozhodl platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem či evropským platebním rozkazem. S ohledem na výše uvedené se jeví praktickým a pro průběh přípravy jednání přínosným stanovit předpoklady použití kvalifikované výzvy nejen konkrétně a jednoznačně, ale také široce a jednotně pro všechny případy, tj. bez jiné úpravy pro rozkazní řízení.

Interpretační problémy a související nejednotnost soudců při posuzování předpokladů kvalifikované výzvy rozhodně nepřispívají k právní jistotě, ani k rychlosti a hospodárnosti řízení. Lze tedy shrnout, že *de lege ferenda* by měl být institut kvalifikované výzvy upraven tak, aby byl využitelný univerzálně ve všech i jednoduchých věcech a nedocházelo v praxi k různé interpretaci jeho zákonných předpokladů. Jsem si vědoma, že se ve svém názoru na využití kvalifikované výzvy odchyliji od judikatury Nejvyššího soudu České republiky, která při výkladu současné právní úpravy předpokladů kvalifikované výzvy vylučuje její použití ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání. Podle mého názoru však k takovému omezení neexistuje žádný důležitý důvod, přičemž širší nebo přímo universální možnost využití kvalifikované výzvy by vedla k rychlejšímu a snadnějšímu postupu soudu v řízení a současně k dalšímu posílení odpovědnosti žalovaného za výsledek řízení, což je v souladu s aktuálními trendy novelizací procesní úpravy přípravy jednání. V tomto směru považuji za vhodné poukázat na německou právní úpravu, která u podobného institutu, a to při vydání rozsudku pro zmeškání (k čemuž dochází v případě, že žalovaný na písemnou výzvu soudu neoznámí, že se chce proti žalobě bránit), nestanoví pro tento postup soudu žádná omezení týkající se charakteru daného případu.

Institut kvalifikované výzvy se stal v praxi i přes shora rozebrané problémy hojně využívaným, což však nelze tvrdit o institutu přípravného jednání, které se mělo stát účinným nástrojem pro soudce k rozhodnutí věci při jediném jednání.

Namísto toho se z něj stal právní institut, který se v praxi neprosadil. Úprava přípravného jednání má stejné následky za nečinnost žalovaného jako institut kvalifikované výzvy, ovšem pro jeho složitost a komplikovanost úpravy není v praxi přípravné jednání využíváno. Vzhledem k tomu, že postup v rámci přípravy jednání je v rukou předsedy senátu, tak je logické, že zvolí při přípravě jednání kvalifikovanou výzvu z důvodu jejího snazšího použití. Navíc se nejeví příliš účelným komplikované nařízení přípravného jednání (s doručováním předvolání do vlastních rukou s vyloučením náhradního doručení) k doplnění rozhodných skutečností a důkazů, když toto může soudce učinit na základě písemných výzev před prvním jednáním nebo v rámci prvního jednání, kde navíc může provádět dokazování a ve věci rozhodnout či dovést účastníky obdobně jako při přípravném jednání řízení ke smíru. Navíc v případě složitých sporů spojených s rozsáhlejším a komplikovaným dokazováním provedení přípravného jednání nutnosti odročení soudního jednání nezabrání. Podle mého názoru je z pohledu účastníka řízení a jeho vnímání rychlosti řízení podstatné, kolikrát se musí dostavit k soudu, kdy příliš nerozlišuje, zda byl u přípravného a prvního jednání nebo u dvou soudních jednání, přičemž u obou těchto variant může soud při jednání s účastníky věc probrat a z pohledu jejich výzev, poučení a účinků koncentrace vyvolat obdobné následky. Také tyto skutečnosti mohou ovlivňovat využití institutu přípravného jednání v praxi.

Za účelem zpracování předmětného tématu v širším kontextu jsem se v poslední kapitole věnovala německé právní úpravě přípravy jednání, v které lze nalézt u některých institutů rysy podobné české procesní úpravě. Jedná se kromě úpravy vlastní přípravy samotného jednání zejména o vydání rozsudku nazvaného jako rozsudek pro zmeškání v přípravném písemném řízení v případě, kdy žalovaný na písemnou výzvu soudu včas neoznámí, že se chce proti podané žalobě bránit. V tomto případě vede nečinnost žalovaného za zákonem vymezených podmínek k vyhovění žalobě obdobně jako vede k vyhovění žalobě podle české úpravy nereagování na kvalifikovanou výzvu. Německá procesní úprava však pro tento případ neobsahuje fikci uznání nároku, ale vede k vyhovění žalobě rozsudkem pro zmeškání a nikoli pro uznání jako v české procesní úpravě. Vydání rozsudku pro zmeškání se jeví v dané situaci logickým a přiléhavějším, neboť skutečnost, že žalovaný na výzvu soudu nereaguje většinou neznamená, že žalobní nárok uznává, ale spíše že zmeškal nebo se rozhodl zmeškat své vyjádření s vědomím následků takového zmeškání. Německá terminologie se mi jeví přiléhavější a mohla by být

inspirací pro českou procesní úpravu. Při celkovém zhodnocení se mi německá procesní úprava přípravy jeví stručnější než česká, což je dáno i tím, že kromě stručné úpravy předčasného prvního slyšení neobsahuje žádný institut blízký se složité a komplikované úpravě českého přípravného jednání.

Diplomová práce se zabývá tématem přípravy jednání komplexně, jak z obecného hlediska v kontextu souvisejících zásad řízení, tak z hlediska současné právní úpravy a judikatury, přičemž současně je učiněn exkurz do německé procesní úpravy dané problematiky. V této práci je řešena veškerá činnost soudu, která je nebo může být v rámci přípravy jednání po zahájení soudního řízení realizována, aby dané téma bylo zpracováno v celém svém rozsahu.

Resumé

The topic of the thesis focuses on the preparation of hearing in civil proceedings as an important part of the Czech civil procedure. This phase represents a pivotal segment before the actual hearing and is crucial for the efficient course of judicial proceedings. The proceedings are initiated at the moment a lawsuit is received by the court. Subsequently, after the acceptance of the lawsuit, the judge examines the presence of any defects, verifies that all procedural conditions are fulfilled, and strives for such preparation of the hearing that it might be possible to decide on the matter already during the first trial. For this purpose, the court uses several procedural tools, which can accelerate and make the preparation of the hearing and the subsequent substantive decision more efficient.

The introductory chapter deals with explaining the concept and purpose of the preparation of the hearing, includes an overview of important amendments to laws, and describes the role of court clerk during this phase.

The second chapter then focuses in detail on the most commonly used principles during the preparation of the hearing. It also includes a systematic enumeration and categorization of the conditions of the proceedings and their individual descriptions. This chapter also discusses the activities that the court performs in some cases and may not have to order a hearing, as it manages to resolve the matter without a hearing. This chapter includes procedural tools used by the judge during the preparation of the hearing, among which are a qualified call to respond to the lawsuit and the preparatory hearing. These procedural tools contribute not only to a faster and more efficient course of the preparation of the hearing but also allow the judge to better understand the defendant's stance on the lawsuit.

The third chapter is dedicated to uncontested proceedings, which are regulated by a special law. It presents a description of its characteristic principles and the course of the preparation of uncontested proceedings.

The final chapter provides a brief overview of the German procedural order in the area of preparation of the hearing.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. Právní rozhledy. 2002, č. 5.

JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.1.2023. Vydání čtvrté, doplněné a upravené. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-644-0.

WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-298-1.

JIRSA, Jaromír. Civilní proces po účinnosti souhrnné novely občanského soudního řádu a několik dalších úvah nad jeho perspektivami. Právní rozhledy, 2011, č. 5.

DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-107-9.

HAMULÁKOVÁ, Klára. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2010, ISBN 978-80-87212-51-6.

VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. Právní rozhledy, 2012, č. 1.

LAVICKÝ, PH.D., JUDr. Petr. Postavení a role vyššího soudního úředníka. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073805388.

WIPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-829-1.

COUFALÍK, Petr. Procesněprávní vztah. Beckova edice právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-786-6.

HŘEBEJK, Jiří. Právo na soudní a jinou právní ochranu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

HROMADA, Miroslav. 1.5.1 Zásada dispoziční. In: HROMADA, Miroslav. Poučovací povinnost v civilním procesu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

SVOBODA, Karel; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. Civilní proces. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3.

REMEŠ, Jiří. Praktický úvod do civilního řízení sporného. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9.

SVOBODA, Karel. Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka. Praktická knihovna (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2019, ISBN 978-80-7400-733-0.

PŘIDAL, Ondřej. § 103, § 104, § 107 In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Praktikum civilního procesu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-785-6.

PODANÝ, Jan. § 42, § 43 In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Právní učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, ISBN 978-80-7380-714-6.

J. BUREŠ, L. DRÁPAL, M. MAZANEC, Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání, Praha 1996.

VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. Právní rozhledy 1/2012.

SVOBODA, Karel. a) Překážka věci pravomocně rozhodnuté. In: SVOBODA, Karel. Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 291, marg. č. 132.

SVOBODA, Karel. § 83, § 100 In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.

JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.1.2023. Vydání čtvrté, doplněné a upravené. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2023, ISBN 978-80-7676-644-0.

BENDA, Ondřej. Soudní smír. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

ŠAMLOT, Jan. 1.2 Procesní rovina smíru. In: ŠAMLOT, Jan. Výkon soudního smíru. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022.

KNAPILOVÁ, Alena. Platební rozkaz. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

SVOBODA, Karel. § 114b [Kvalifikovaná výzva k vyjádření]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

HROMADA, Miroslav. 2.7 Výzva k vyjádření se podle § 114b OSŘ. In: HROMADA, Miroslav. Poučovací povinnost v civilním procesu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

ŠMÍD, Ondřej. Institut přípravného jednání. Právní fórum, 2011, č. 1.

BARTONÍČKOVÁ, K., Křiváčková, J.: Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené, Právní rozhledy, 2009, č. 17.

BUREŠ, J.: Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009, Bulletin advokacie, 2009 č. 12.

LAVICKÝ, P. a kol. Občanský soudní řád: Praktický komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-12]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

SVOBODA, Karel. § 114a, § 114c [Příprava jednání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.

JIRSA a spol.. Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-12]. ASPI_ID KO99_p2b1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem. 1. vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2015, ISBN 978-80-7400-594-7.

BeckOK ZPO/Bacher ZPO § 253 Rn. 45.

MüKoZPO/Toussaint, 6. Aufl. 2020, ZPO § 78 Rn. 7.

BeckOK ZPO/Bacher ZPO § 253 Rn. 45.

Musielak/Voit/Wittschier, 20. Aufl. 2023, GVG § 23 Rn. 3.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 5. 8. 2000, IV. ÚS 732/2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010.

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 28 Co 86/2023.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3284/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1197/2004.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 33 Odo 1037/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1198/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1197/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 26 Cdo 1253/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2017, sp. zn. 23 Cdo 3347/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 30 Cdo 1389/2016.

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 2. 1996, sp. zn. III. ÚS 232/95.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. srpna 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003.

Nález Ústavního soudu ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. Pl. ÚS 16/15.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, 32 Odo 382/2004, [R 65/2005 civ.].

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 6. 1970, sp. zn. 3 Cz 2/70.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2001, sp. zn. 26 Cdo 1024/2000.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2020, sp. zn. 23 Cdo 62/2020.

Usnesení Nejvyššího České republiky soudu ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3078/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2439/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2013, sp. zn. 28 Cdo 3631/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2003, 33 Odo 410/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2227/2000.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 2. 1996, sp. zn. 20 Co 74/96.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2013, č. j. 6 Ads 164/2012-31.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. 29 NSČR 75/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 22 Cdo 5502/2015.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2013, 25 Cdo 629/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 5. 2021, sp. zn. 30 Cdo 207/2021.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 05. 2021, sp. zn. 30 Cdo 207/2021.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 05. 2021, sp. zn. 30 Cdo 207/2021

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1566/96.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. dubna 2004 sp. zn. IV. ÚS 36/04.

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 7. 1999, III. ÚS 198/98.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2017, 25 Cdo 6008/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4951/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2015, sp. zn. 21 Cdo 369/2015.

Právní předpisy

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR.

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém v ustanovení.

Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících, vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů.

Zákon č. 7/2009 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákon.

Zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci.

Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních.